

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts. - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 1 de Febrer de 1913

Núm. 277

SUMARI

Optimisme retrospectiu, per JAUME BOFILL I MATAS.

«Gala Placidia». - Drama líric de Jaume Pahissa, per S. BRUNET.

Notes econòmiques i socials

L'evolució d'un país de França, pel DR. MAX TURMANN, Membre corresponsal de l'Institut de França.

Art i Maternitat, per JOSEP LLEONART. **Tardania**, per JOSEP CARNER.

D'una traducció catalana del «Genesi», per FREDERIC CLASCAR, Pbre.

Contra la simplicitat. - **Divagacions**, per JOAN ALZINA I MELIS.

Nietzsche i Bergson: un paral·lel, per A. M. L.

Exposició de pintures al Faianç Català

Jean Colom, per FRANCESC PUJOL.

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en què la filosofia és art, per OLLÉ-LAPRUNE. (Acabada).

Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans.

Informació

La mort d'en Moret. - Una escola d'art dramàtic.

“PAL-LAS”

Diccionari Enciclopèdic Manual en cinc idiomes

Castellà, Francès, Anglès, Alemany i Italià
165.000 articles, 40.000 gravats

Preu 10 pessetes

JOAQUIM HORTA impressor i edit., Barcelona

Optimisme retrospectiu

I

No voldriem que el nostre optimisme fos mal entès. La hipòtesi del progrés indefinit, tal com la conceberen els nostres avis, es l'apoteòsi de la Enciclopèdia: la consagració definitiva (!) d'aquesta, amb la mica de eternitat que els homens es fan a voltes l'il·lusió d'abassegar. La hipòtesi del progrés indefinit patia de la pobresa espiritual de aquell temps.

Nosaltres creiem en la depuració progressiva dels nuclis triats. Cada estol aristocràtic de la humanitat — parlem d'aristocracies espirituals — augmenta amb guany novíssim els cabals nobiliaris dels predecessors. De cada daltabaix social — com els creients després d'una persecució — brollen amb més purificada dignitat.

Aquests cenacles, o petites esglésies, solen rebre les llums i la força, de les mans de Deu, sense altre intermediari que els valors del ordre natural i del ordre moral. Es la participació de la vida universal lo que els vivifica i preserva de corrupció.

Nosaltres som els optimistes del Nacionalisme. Nosaltres creiem, no precisament viure en la millor de les èpoques, però si presenciar l'inici d'un segon renaixement, complementari del primer. Perque el mal de l'edat moderna, fins ara, altre cosa no es que el no haver-se sabut eregir en síntesi acabada del classicisme greco-romà i de l'àlgida espiritualitat mig-èval. Nosaltres creiem, no precisament viure en el millor dels mons, però si en una de les més gracioses i honestes contrades de la Europa regina. Som els testimonis fortunats d'un desvetllament on totes les realitats incipients tenen encara la flaire del misteri i son banyades del rou de la llarga nit passada.

El nostre optimisme no es instintiu;

es basa en l'experiència, curta, però intensa, de mitja centuria de Catalanisme.

Potser el nostre passat — i, per fortuna, minvant — divorci de tantes coses, l'explicarien, com el doble tall d'un glaui descompartidor, aquests dos versos que uns prediquen com un lema polític, i altres entonen com una elegia nacional:

«Qualsevol hora vella
era de mes gençor»

El nostre optimisme ve del comparar la nostra posició actual, amb les passades. La comparança delata un formidable avenç en ço qui ve a esser foc central de tot Nacionalisme.

Res no marca millor la nostra riquesa progressiva que un curiós fenomen. En certs medis catalanistes s'han conservat, empedreïts, la mentalitat, el sentiment i fins el motllo de imprecació de una passada tongada de catalanisme. Aquesta perdurança es providencial. Ella ens dona claríssima percepció de com, de llavors ençà, han crescut els nostres horitzons i ha circulat pels nostres ideals, avui mes irreductibles que mai, la vida universal.

Caldrà parlar-ne amb pausa. Caldrà parlar-ne amb llealtat i confiança, i esbrinar els fets i veure si el progrés de la nostra terra es genuí. Car moltes hores es pren per expandiment, i per creixença la complicació del fauste extern, el el decadentisme sentimental — això es, el cansament — l'agudització del radicalisme, una crisi de violència, una suma activitat legal... I el veritable avenç rau en l'esperit, en el perfeccionament de la personalitat íntima i suprema que anomenem nacionalitat.

JAUME BOFILL I MATAS

"Gala Placidia"

Drama líric de Jaume Pahissa

De Wagner ençà cap músic s'ha sustentat a la poderosa influència de l'autor de «L'Anell del Nibelung».

Si's tractés no més que de observar la influència que universalment ha tingut aquell en la música posterior, n'hi hauria prou girant, l'esguard vers aquells qui, tot posseint un talent indiscutible i una remarcable originalitat, han seguit fidelment les petjades del mestre, vivint en llurs obres aquell nou ambient creat al drama musical, i fins, desitjant, amb imitació més o menys servil de recursos; l'autor de *Hänsel und Gretel*, la meravellosa rondalla musical, ens serviria de testimoni. Però no hi ha dubte que l'eficàcia de la predicació wagneriana ha estat molt més greu, puix s'ha extès a aquell gran nombre de compositors, als quals llur mediocre força de creació no els permetia seguir d'aprop el vol de l'àguila majestuosa, i que es trobaven lligats per altra banda a una falsa tradició de sentimentalitat folletinesca i lirisme a preu de últims dies de liquidació; el mateix Puccini, el més representatiu de tota la colla, no ens deixarà mentir. Al costat de tota aquesta legió de fabricants d'òperes, o més ben dit al llur davant, oposant-se per diàmetre, trobem una nova modalitat, aquesta veritablement creadora, que avui té Ricard Strauss potser per únic representant. El famós autor de les «Variacions sobre un tema cavalleresc» no sembla pas que s'hagi volgut desentendre de seguir la línia ancestral, en un dels punts de la qual Wagner semblava deixar escrit el fatidic *non plus ultra*, sinó que perllongant-la, amb els canvis de direcció que ha cregut convenient, retorcent-la quan li ha semblat millor pels efectes de perspectiva, ha creat un art nou i genial que no es de la línia, sinó el del color, i que no renega però de la seva ascendència, ans la proclama amb els fets; l'art de Ricard Strauss es com una magnífica entapissada feta amb mortals despulles d'entre les quals sorgeixen, radiants, membres d'un còs viu i formós, tant formós i viu com es el còs de l'obra wagneriana.

Manquen encara per repassar dos estols de compositors, que podriem anomenar wagnerians per contracop; els ornamentals, pertanyents quasi tots a l'escola francesa, per element característic dels quals podem retreure el nom de Debussy, i els que podriem anomenar academicistes a tot estrop, representats per Reger, qui cerquen d'alçar un mo-

viment de reacció contra tot element introduït dins la música, i per natura extern a ella.

Tots aquests estols, oposats, contrapuntats, representant les tendències més contradictòries, han rebut per unes o altres raons, per uns o altres medis, el baptisme wagnerià.

Doncs, bé; ara ens trobem amb un autor de casa nostra que tot i havent-lo rebut, com tothom qui es nat de des la nova era, sembla negar-lo amb els seus fets. Això té una importància capital a l'ocupar-nos de la obra de Jaume Pahissa que acabem de veure estrenar al Teatre del Liceu; i no pas per no reconèixer a ell i a tothom el dret de no seguir tals o quals orientacions o tendències; sinó per altres jutjaments. Apagada la esplendor musical del segle passat, on una munió de compositors conreaven els més diversos estils i palesaven els més oposats temperaments amb una llibertat d'esperit que dongué per resultat tota aquella floració musical rica i varia que tots sabem, apareguda en mig de tanta esplendor la gran figura de Ricard Wagner, que fongué darrera seu en una totes les orientacions, o si es vol dissolgué tota orientació en la corrent mpetuosa del seu geni, totes les veus del món musical han semblat dirigir-se a un mateix indret, i després per moviments naturals, d'adaptació, evolució o reacció, a un curt nombre de indrets diferents, que hem provat d'esboçar. Mes la veu de Jaume Pahissa, ¿on se dirigeix? Això és el que no hem tret en clar després de la seva darrera obra.

Sempre hem considerat en Jaume Pahissa com un fort temperament musical, des de'l concert on ens va donar a conèixer, entre altres obres apreciables, aquella bella sinfonia *A les costes mediterrànies*, que assaborirem novament la nit de la vetllada en honor dels autors de *Gala Placidia*. Quan li sentirem aquell delitósissim esboç de drama musical *La presó de Lleida*, el guaitarem com cridat a ésser el bard de la nostra llegenda, el músic del nostre cançoner èpic i dramàtic, això és, el qui fes sentir ben lluny, en tot el domini de l'esperit, la nostra veu amb els nostres propis accents, tant més nostres com més universals. Iguals il·lusions fomentà en nosaltres la seva música per *Canigó*. Ben cert és que en aquelles dues ocasions en Jaume Pahissa col·laborà amb dos poetes, qui havien, l'un escenificat una llegenda popular i l'altre sarzit el poema

verdaguerià, amb el fi determinat de produir una obra destinada al teatre líric; mes aquella aptitud que s'havia desenrotllat en el compositor per a fer sortir a flor de creació la música que brollava de l'idil·lic o poemàtic text literari, no pogué haver expansió al musicar un text com el de *Gala Placidia*, d'on no brolla ni un rajolí de música.

Malgrat no haver assolit *Gala Placidia* la popularitat de les altres tragedies de la primera època de Guimerà, nosaltres tenim aquesta obra per digna de ses companyes, i fins per més espontània que alguna d'aquelles; més amb tot i les seves qualitats dramàtiques ¿perquè en Jaume Pahissa va triar-la? Cercar música en aquell troç de història fantàstica i en aquells endecasíl·labs, tant dients amb el caracter de tota la faula, ens sembla com demanar l'aigua a les entranyes d'un penyalar maciç; es cercar una falsa harmonia dels elements allà en la veritable harmonia rau en la natural separació, puix l'adequació d'unes coses a altres obeeix a normes complexes i no sempre visibles a primer cop d'ull en l'obra d'art com en la natura. I aquí si que sabriem trobar desencertat en Jaume Pahissa per no haver seguit el camí que senyala Wagner per l'elecció dels assumptes del drama musical.

Bé es cert que el drama guimeranià podia haver satisfet, dintre llurs particulars orientacions, les fretures llibretístiques d'un cert estol de compositors, especialment en vistes al duo grandios que podia desenrotllar-se al final del segon acte, anc que sense treure esment que tampoc la situació té res de musical puix la transformació de l'odi de raça en amor sensual obrada en els personatges de Vernulf i Placida pertany molt més als dominis del psicòlec que al regne de la música; vegi's si no la solució que dona Wagner, qui era literat al ensems de músic, a una situació anàlega en la versió per ell adoptada de la llegenda de *Tristany i Isolda*, relegant ço que no era «música» a una suposada acció anterior, de la qual sols n'havem esment, per via de justificació del drama, en una escena preparatoria.

Mes aquells que haurien exultat davant d'una perspectiva aixís son els qui abans hem senyalat com musics de menor quantia; no son creadors de bellesa artística, sino conreadors del truc musical.

De la tria de l'assumpte deriben, si bé es mira, la majoria dels defectes que pugui haver-hi en la obra de Jaume Pahissa, i no deixa de tenir-hi alguna relació el més remarcable, que es la falta general d'estil. Ens donem compte perfectament que en Jaume Pahissa fuig de tota manera de fer coneguda fins avui, més el per on se

decanta, això no ens ho diu pas, o al menys no ho hem sabut veure. Aquesta manca general d'estil ens interessa bastant més que aqueixa diferència que sembla haver-hi entre qualsevols dels tres actes, i que té explicació lògica, si més no, en els intervals que mitjançaren en la llur composició.

Algú ha qualificat el primer acte de wagnerià en oposició als altres que semblen de més lliure i personal volada; més jutgem del tot equivocada aquesta afirmació, per la qual no trobaríem més excusa que un major equilibri dels elements orquestrals i vocals, una major pasta en l'orquestra; alguna altra qualitat, conseqüència quasi fatal de la renovació wagneriana, més sense que es vegi per enlloc el propòsit del-iberat de l'autor de seguir uns determinats procediments; puix son aquelles qualitats, més que altra cosa, referents a la tècnica dels sons i palesades també en els actes successius, on les ofega a la percepció de l'oient una pruitja d'originalitat.

Aquella absència del *leit-motiu* que trobem en tota la obra, i no menys en el primer acte, aquell trencar les frases, quan esperavem llur desenrotllament, per reparèixer com un riu intermitent, quasi sempre amb la mateixa forma primitiva, no són ni mai han estat procediments wagnerians; i molt menys ho és, no cal dir, aquell desbordament continuat de l'orquestra, que sense donar una veritable sinfonia per la manca de desenrotllament esmentada, constitueix un atapaïment, que més aviat recorda per l'efecte auditu extern, mai però per la estructura interna, la impressió d'una obra orquestral Straussiana. Més ço qui és de la competència exclusiva den Pahissa és sens dubte la manera de forçar les tessitures de les veus en relació amb les de la orquestra, de tal manera que mentres el cantant s'esgargamella, sa veu arriba difícilment a la oïda dels espectadors, confosa dins una mar de complexes i cridaneres harmonies. Hens-aquí un procediment que ns ha alleujat el greu de sentir cantar en llengua forastera una obra l'acció de la qual se desenrotlla a Barcelona, escrita per dos autors catalans i endreçada al nostre públic.

Aquest es el capítol de càrrecs que endrecem a la obra den Pahissa, sempre entenent que no hem cregut parlar a un principiant al qual se senyalin esculls i s'allargui una mà benèvola. El lloc molt distingit que té en Pahissa entre els nostres musics, i l'alt valor que li regoneixem no tol·leren anar a citar bocins de la seva obra per fer-los lluir en les ratlles d'un article; en Pahissa no es dels qui mereixen que se'ls doni coratge, sinó dels qui necessiten esser retinguts en sa

volada, massa lliura sovint. Que ho diguin aquells moments de la seva obra, on després d'enlairar el fervor de les seves melodies i les combinacions de sons al llur punt àlgid, sembla que ja no troba recurs per les escenes passionals dels dos protagonistes, i les resol—si això pot dir-se resolució—acumulant dissonàncies i forçant tessitures, fins a fer creure si, després d'haver-se parlat del «instruments innobles» caldria dir quelcom damunt els «sons innobles».

Recomanem aquest punt de meditació al panegirista i traductor den Pahissa Dr. D. Didac Ruiz, a la veu del qual no vacil·lem en juntar la nostra de magne elogi al talent indiscutible de l'autor de *Gala Placidia*, per a qui demanem un poeta, que li escrigui un llibre, un llibre de poeta, d'on brolli la musica, però una musica no arrabçada als deus amb violencia.

s. BRUNET

Notes econòmiques i socials

L'evolució d'un país de França

Deu fer vint anys, una regió de França, el país de Briey, a la frontera d'Alsàcia-Lorena estava en plena decadència. Si algunes rares comunes — quatre o cinc per tot el terme — conservaven una població si fa o no fa estacionària, totes les altres veien minvar considerablement el nombre de llurs habitants: de 1886 a 1896, aquest baixava, segons les parroquies, de 10 a 28%. La despoblació no perdonava ni la capital del terme, qui, en el mateix lapsus de temps, passava de 2.143 a 2.001 habitants.

Doncs be, avui, en menys d'una vintena d'anys, no solament la població ha cessat de minvar, però s'ha fet molt més del doble, i gairebé triple.

D'on prové aquest augment prodigiós per aqueixa regió rural, a pocs kilòmetres de la frontera franco-alemanya, quan malauradament en moltes altres bandes de la França agrícola, om està davant d'una baixa del nombre d'habitants?

La causa d'aquesta extraordinària aflluència de població és essencialment local: aquests milers d'essers humans qui, en pocs anys, se son amenats en aquesta regió, hi han esset unicament atrets i retinguts per la descoberta i l'explotació de riques mines de ferre.

Però, entremig d'aquests arribants, la majoria són estrangers, italians principalment. Així, en deu o quinze anys, el país de Briey ha canviat profundament d'aspecte: de purament agrícola, ha esdevingut un centre miner i metal·lúrgic dels més actius; els seus antics habitants han esset, en certa manera, submergits dintre el corrent dels immigrants vinguts dels quatre cantons d'Europa.

Des del punt de vista social, aquests canvis per força havien de tenir conseqüències importants, de les quals no

se'n ha pogut pas, per arà, entreveure'n més que una part. Un sociòleg distingit, M. G. Hottinger, ha tingut l'excel·lent idea d'estudiar-les sobre el lloc mateix: ho ha fet d'una faïso precisa, sistemàtica, objectiva — i, per dir-ho d'un cop, científica. Amb l'ajuda de la seva enquesta, voldria notar aquí alguns dels trets qui han marcat més netament l'evolució actual del país de Briey.

* *

Doncs, uns vint anys enrera, les vil·les d'aqueixa regió francesa, feien en un estat d'endormiscament qui no era ni la vida ni la mort, quan de sobte la descoberta de minerals en brut vingué a rompre la somnolència local. Veïem les diferents fases d'aquest desvetllar.

La mina, a la primeria, no es més que un simple bastiment de fusta, per soplujar la màquina qui acciona el sondatge i el treball de la qual es revelava, allà baix, per un lleu torterol de fum. Ara el filó ha esset regonegut, va a començar l'enfondiment del pou. El pròxim desenrotllament de l'empresa s'anuncia per les ofertes fetes als propietaris i per les adquisicions de terra que l'administració de la mina realitza. Al començ, quan els habitants no tenien sino una vaga idea de la transformació completa qui anava a operar-se i a pujar el preu del sòl per tot arreu on aquest podria trobar un empleu industrial o devenir terreny per bastir, diverses Companyies mineres han pogut comprar pel preu corrent. Sense parlar dels especuladors eixits de totes bandes, els propietaris no han trigat gaire a saber que la instal·lació d'una explotació minera triplica el peu de la terra en tota l'extensió de la mina i el decuplica en les rodalies immediates, on el terreny esdevé terreny per bastir.

Doncs, *primer acte* de la transformació de la regió de Briey: venda, per preus més o menys elevats dels terrenys necessaris per les mines o per la construcció d'allotjaments pels obres i el personal administratiu. Però aquestes operacions no han pas tingut pel país els aventatges econòmics que s'en hauria pogut esperar, puix ben be una mitat ha vingut a parar a les mans de propietaris «absenteistes» i l'altra mitat, en comptes de servir per desenrotllar les forces productives de la cultura local, ha esset col·locada en valors mobiliaries, en afers molt allunyats.

Bastant aviat, la mina exigeix, per la seva organització i explotació comercial, un nombre creixent de treballadors i empleats que han d'allotjar-se i nodrir-se en el lloc mateix.

Es el *segon acte* de la transformació qui fa manifest l'esperit rutinari del conjunt dels habitants.

Molts d'aquets, amb un esperit un xic comercial, haurien pogut treure profit d'aïtal situació fent-se els fornidors regulars d'aqueixa clientela qui, si no els queia del cel, sorgia en certa manera de terra... Varen preferir explotar-la venent-li totes les coses pels preus més alts possibles.

Vendre menys car per vendre més i augmentar el guany multiplicant les vendes, és la fórmula moderna: les gents de Briey no ho compregueren pas, dissortadament per ells. Amb les llurs exigències i la llur explotació a curta vista, atregueren els fornidors estrangers a un lloc que haurien pogut reservar-se per an ells mateixos. Així, doncs, no sembla pas que els indígenes hagin sabut, en general, aprofitar la bona sort qui se'ls presentava permetent-los organitzar un negoci pròsper.

Saberen, al menys, desenrotllar les llurs explotacions agrícoles i orientar-les envers las produccions qui haurien donat en aquest país de població creixent, tals com la cultura de llegums o la indústria lletera? En aquest punt no sembla pas més que hagin sabut agafar l'ocasió inesperada qui se'ls oferia.

A qualsevol banda que es giri, l'habitant de la regió de Briey pot veure alguna font de profit qui s'obre o creix.

Mes per treure de les circumstàncies actuals tot el partit possible, li caldria adaptar-s'hi transformant-se ell mateix, comptant abans que tot amb ell mateix, sense curar ni dels veïns ni de la rutina triant, en fi, en les seves ocupacions i entre els seus productes, ço qui millor paga per lliurar-s'hi com a veritable home de negocis, amb els procediments intensius de les explotacions industrials.

Alguns han sabut fer-ho, però noformen més que una infima minoritat.

*
*
*

Tercer acte de la transformació: les direccions de les diverses mines han sabut fer hàbilment la conquesta de les batllies, i, molt sovint, aqueixa conquesta s'és operada a esquenes dels antics habitants qui no han sabut entendre's entre ells per fer als vinguts de no u la part justa i fer respectar la qui els tocava de dret a ells mateixos. I aleshores s'acabaren els canvis, del quals M. Hottinger en fa, al viu, una pintura picant: «... En general, el director de la mina es deixa elegir batlle, en comptes de deixar el lloc a algun subordinat i acollir-se discretament a la fórmula coneguda aplicant-se a governar boi evitant de regnar. Com tindria el dò de la segona vista? Com endevinaria els secrets perills de la seva grandesa present? Com preveuria el jorn probable en que ell mateix, o be el seu successor, haurà de retornar als restes dispersos de l'antiga població per ajuntar-los novament en una resistència comú contra una llista socialista i revolucionaria?» El batlle nou, en el seu gust de les innovacions més o menys radicals, professa un profund menys preu en ço qui es refereix a transicions i influències del passat.

Per ell, el passat és el poble i els seus antics habitants; el pervindre és la mina.

Així mateix, en la nova organització municipal, se farà taula rasa de totes les velles institucions i costums. «Les innovacions se succeeixen ràpides i tocant en lo viu. Ja prou fems pels carers: a què treu cap comprometre l'higiene pel sol aventatge d'alguns cultivadors? Ja prou remat comunal: el nombre d'animals que va comptar, minva cada dia, i, per altra banda, on trobarien encara la llur pastura? Ja prou béns comunals: en veritat, quin pot esser l'interès que aqueixos béns presentarien, quan el nombre de dret-tinents creix fora de tota proporció amb l'extensió del terreny i la importància de la talla anual? Per altra banda, heus-aquí els italians qui arriben en gran nombre i, amb els hàbits inveterats del llurs país, on les produccions naturals s'exploten més o menys al grat de cadascú, Deu sab en quin estat deixen bentost els boscos arreu on s'estableixen! Val més alienar aqueixos terrenys i boscos i afegir el llur preu a les subvencions de les administracions de les mines per edificar la casa de la vila i les noves escoles, la construcció de les quals s'imposa amb el desenrotllament de la localitat? I, en efecte, arcaldia i escola s'alcen ben prompte, blanques i espaioses en la llur

banal majestat, pel major orgull de la nova municipalitat. Ni la mateixa morada dels morts deixarà de transformar-se: el cementiri és duplicat en extensió, clos per un nou tancat, ornat amb una porta de formes arquitectòniques, i, sobre el frontó d'aqueixa porta, en el lloc de l'antic emblema de la religió, un artista independent, perseguit per la idea de la neutralitat legal, hi gravarà per tot símbol dugues tibies entre-creuades...»

I les transformacions en l'ordre moral, han acompanyat les transformacions materials. Sota la influència dels immigrants estrangers, els antics habitants han modificat de mica en mica la llur manera de viure. El ball públic s'és instal·lat en la botiga de les begudes. Amb el ball, amb les unions qui provoca o afavoreix i els excessos que amb ell porta, adeussiau frugalitat i sobrietat, regularitat i economia! Adeussiau totes les bones qualitats qui feien la força de les generacions precedents! D'ara endavant, en la generació qui puja, no seràn més que un record.

De qui sé la culpa?

No ens toca a nosaltres establir les responsabilitats. Per fer-ho, no tenim ni l'autoritat, ni la competència indispensables. Serà suficient deplorar, que en el mateix moment que l'evolució ha començat, no s'hagi trobat entre els habitants, una tría amb prou de previsió i d'influència per dirigir un poc els esdeveniments en lloc de suportar-los amb tanta de passivitat. El mal sens dubte no hauria pas sigut totalment evitat, però s'hauria pogut restringir-lo en una ampla mesura.

DR. MAX TURMANN

Membre corresponent de l'Institut de France

Fruita del temps

No sols per a els qui sofreixen malalties cròniques, sinó també per a els mes forts i sans són temuts aquests toscos canvis de temps. Aquest lleuger esgarriament seguit d'un estornut es l'avis d'alarma i no deveu desatendre'l. Deveu evitar que el costipat o el catarro s'apoderin de l'organisme i li infiltrin llur metzina, obligant-vos a fer llit. Per a evitar això tenen un medi seguríssim i es seguir el tractament dels Pellets del doctor Mackenzy, que guariràn llur costipat, llur catarro, sempre en 25 hores. A les primeres preses de Pellets acabarà l'estat febril, la pesadesa de cap, el llagrimatge, la destil·lació del nas i l'estornudeig. Amb llur us es lliuraràn de tenir de fer llit pera suar llur catarro. Capça Ptas. 1'50 en totes les farmacies.

Art i Maternitat

Hi ha una mena d'inclinació de la consciència popular a considerar talent i privació, exercici d'art i malaventura, sabiesa i miseria com a termes inseparables d'una realitat mateixa. I de vegades encertadament. Ara, en quines proporcions es barregen la feresa de lo desconegut, la experiència o la ignorància en aqueixa creença, fora difícil esbrinar-ho.

Del que jo puc donar fe es d'haver-la sentit formulada aital llei de consciència popular, tant serenament i al seu lloc, que el narrar-ne els particulars serà deixar gravat un tipus d'ella, més significatiu que no pas moltes planes de consideracions abstractes.

Era una dama jueva ja en sa maduresa, i des de joveneta vivint a Suïça, que en el gaudi de la plenitud dels negocis del seu espòs, també una vegada volgué davallar amb ell fins a Espanya.

Vareig acorre-hi, no us diré amb quin afany, si feia vuit anys que al partir de ma estada d'onze mesos a Suïça me'n havia endut d'aquella dama la memòria de la sol·licitud la més perfecta amb que puga una dona compensar-nos l'allunyament de la pròpia mare.

Al tocar a la meua ciutat nadiua, la dama sabia per endavant que, una vegada eixit de Suïça, la meua joventut havia tirat cap a la banda de les lletres. Perxò,—no que m'ho declarés, ans fou endevinació meua,—en aquells instants de agafar-se les mans i, sense dir grans paraules, anar deixant desensonyar-se els records que pugen fins al pit i esborronen la cara, ella sentia envers meu una compassió que quan jo, als meu dinou anys, era el seu hoste a Suïça mai me la havia mostrada, i a fe que sovint necessitava pietosa excusa i guia de part d'ella. Es que allavors veient en mí una esperança dins el món dels negocis estava joiosa de donar també el seu cop de mà en la formació del novici, però, ara, segons els plans a que anava unida la seva antiga esperança me retrobava esgarriat.

A'entrar en conversa una idèntica compassió tremolava en la reserva dels seus esguards i en el mirament a dir les coses, com si temés trencar el sòl d'algun meu dolor.

Jo pensava: Dissipades les primeres temences la *mamà* de Suïça retrobarà el seu avesat dò de consell, i, mai siga sinó encobert, me farà algun càrrec per la ocasió de fortuna que vaig deixar que es dragués la terra amb el cos del meu pare. Però... res. La *mamà* no resorgia.

Doncs, a veure si la mare veritable seria més explícita. Vaig demanar-li pels seus fills: dos minyons i tres nines que jo deixí de nou anys el més gran. Ella que em mostra un retrat hont se'ls veia crescuts, amb sengles gentils trajos de tricot blanc, coberts d'uns capellins del mateix i cenyits de polaines, al mig d'un país nevat; tots ells aparentaven una rectitut tensa i forta en cada membre, i una decisió en la fesomia, senyals de benestar i acometiva joia. I amb la imatge al davant la dama, no sé si dir jueva o suïça, m'anava fent la història de cada fill. Arribada que fou al gran dels minyons em relatà com aquest tenia gran passió per la música, que tocava el violí, i s'havia ensajat en la composició, no pas amb mal èxit, y alguns professors de Ginebra ens asseguruen que té condicions de músic no freqüents..., acabà dient la dama amb naturalitat un xic sorda, resignant s'hi, mes aviat que satisfent-se'n.

Aquí em semblà hora de sustreure-li el sentiment de compassió que pel candidat a negociant retrobat home de lletres malencobria, i vaig iniciar-li com fóra no poca glòria el veure's amb el temps aquell seu fill baratant el tracte dels rellotges per l'ofici meravellós de moure el mes fi de la maquinària humana amb la traça d'una art sentida. Mes ella, posantse'l-hi a la cara una expressió serena com la manyaga d'un oreig vingut dels cims nevats, amb la constant autoritat tant natural, tant al seu lloc que en un moment imposava a la meua consciència tota una manera d'interpretar la vida, em responia aixís:

—«No. ¿Per què enamorar-se d'una felicitat llunyana? Veieu, nosaltres que en una gran vila seriem mitjantes a la nostra no ens manca ni un benestar ni una consideració. La vida se'ns aferma. Tenim casa nostra i mercès a Deu, la desgràcia no s'hi ha aficionat. ¿I voldríeu que fes provar fortuna nova al meu fill? ¿A canvi de la vida sanitària, la consideració, la honradesa tradicional, es cap mal el restar obscur? I si la glòria fos el torment de l'esperit i la desgràcia a la porta i no tingués de venir, sino a costa d'això?... Jo soc mare, sabeu...»—

Un tant pagat d'haver-li fet declarar lo que ja sospitava, vaig observar-li:

—«Escolteu, senyora. Em sembla injust renunciar als destins d'un altre per entocudir-nos en una apreciació personal, i amb permís, no ho trobo prou vingut als vostres talents. ¿Vos i el vostre marit que esteu segurs de fer felicitat?»—

el fill en el comerç floreixent, no u veuríeu amb cor, si ve el cas, d'acondicionar la seva carrera d'artista de manera que la glòria no li fos obstacle a la felicitat?»—

—«Ai, amic—tornava ella.—Si jo entenc que la desgràcia és com una condició del artista. Teniu... en la mateixa música, quan una obra m'ha entrat al cor, en hores que l'art, sempre amb una poca de dolor de l'arrencament, vos aixeca per sobre la costum dels objectes familiars i dels sentiments habituals, sabeu, cada vegada vaig a parar a aquest pensament: «Si l'home no hagués sigut desgraciat ¿què d'aquesta obra?... Segurament no existiria. Doncs be; aquell fons de recances i dalers i exaltacions que jo pressento en el punt de dolor del arrencament del meu món, val més, no us sembla, pressentir-lo aixís, en qualitat d'espectador que no pas portar-lo a l'ànima, tenir-ne de viure com d'una pena obligada per la creació de l'obra. Aquí no hi ha sinó una sortida. Vos, home de lletres, considereu el meu fill com un candidat a artista; jo soc la seva mare i tinc obligació d'assegurar li la vida més feliç possible. No us ho prenguéssiu com a desmereixement del vostre tresor, ni com injúria a la vostra fe, però jo entenc que la felicitat no li ve a l'home de la fama de gloriós ni dels graus de sublimitat del que crea, sinó més aviat de la manera de sentir-se viure que va cobrant, cada ú segons el resultat positiu de lo que exerceix: la satisfacció, la ullada serena i puntual que fa que el desig no es precipiti més enllà del resultat, ni el resultat se quedi curt, en vist el càlcul previ. I jo no he sabut veure mai que els artistes estiguin en aquests bons termes amb la vida. Perxò al meu fill, que li tenim aparellada una existència feliç en la continuació del nostre feliç negoci de rellotges, no m'avindrà mai a treure'l-ne per donar-lo gairebé amb seguretat a les passions pujades a un grau insòlit, a la enveja i a la recança. L'art és en sí gloriós, però els artistes i la desgràcia se simpatitzen, i jo soc mare, sabeu...»—

Del seu criteri se'n escampava un poder de veracitat i de tendresa tals, que us feien sentir fill predilecte de la natura en lo mellor que té; què dic, us feien mirar aquella dona com a una enviada seva, que tantsols de ser-li aprop tot fill malalt dels mals de l'art i de la pensa tingués de tornar-se'n guarit.

No sé si aquella autoritat dolça i austera venia-l'hi a la mare jueva d'haver viscut de donzellea ençà, arrapada al pit mateix d'aquella terra d'Helvecia que disfruta de benestar, degut acàs a l'amitjanament dels temperaments aquella Suïça que esborra el genial i

Tardania

A UN AMIC

atía les naturals frescors de la terra, de la paternitat i de l'habilitat pacífica i acostada a les tradicions de caça, de resistència natural; aquella Suiça que s'ha fet virtut normativa del renunciament a tots els luxes i té per art eminent el gust del pràctic; el cert és que davant de la maternal doctrina, tant verge de teoria, tant natural i digna alhora, em posseï un respecte incondicional, i no hauria gosat ni a contrariar-la ni a allargar la conversa, no fos que en contaminés la essència fresca, fervorosa, natural.

Cada vegada que en persona se'm tornés a posar davant tornaria a callar, com un fill humil, que, com de Minerva, necessita de la mare que'l restableixi a l'aire prim i purificador del Alp, lliscant per damunt de la netedat dòcil dels avets, al sò del corn del pastor que el crida a una llibertat sana i joiosa. ¡Oh diafaníssims orígens! Si la haguéssiu sentida la dama jueva nodrida a Suiça, amb quin seny i autoritat, a aquesta vegada, es perpetuava la veu del poble en els seus llavis maternals!

JOSEP LLEONART

Los Comerciantes del siglo XX

pel CANONGE VAN CAENEGHEM, Director Honorari de l'Escola Comercial i Consular de Mons, amb un pròleg de

MR. CYRILLE VAN OVERBERGH,

Director General de l'Ensenyança superior, de Bèlgica.

Traducció castellana d'Enrique Dieste.

Pròleg de R. Rucabado.

J. Horta, Impressor.-Barcelona

1 volum de 230 pàgines (17 1/2 x 26)

amb excel·lent paper

Preu Pessetes 3'50

Pot adquirir-se en aquesta Administració.

A onsevilla que en est'hora sies,
o percaçant la tímida perdiu
o esgotimant amb clares melangies
un raïm d'or, deixalla de l'istiu,
vagi prop teu la meua recordança,
regni a ton volt misteriosament:
sigui en la nit lleugera qui s'atança
rou de serena i tremolor de vent.
I tan subtil que tu no te'n adonguis
jo al fons rellisqui de ton esperit;
mon esperit amb tu mateix confongui's
sense que mai ho sàpiga el sentit.
I fent ta via en la tenebra, passa
pel camí de tot jorn com astorat
i escolta ton trepig a la pinaça
com veu intrusa dins la fosquedat.
Sense saber perquè, guaita una estrella,
la fina estrella que jo guaito avui;
i sotja ton voltant amb meravella,
que vas per bandes on cap dia fui.
I quan arribis al casal, reposa
el teu llebré que t'ha bordat sens fi;
gira un nou rostre als besos de l'esposa
i sèu en l'ombra, tot feixuc de mí.

LA ETERNA

—Diga'm, oh dolça fatillera amiga,
a on se'n va la il·lusió que mor:
si un clot de terra durament la abrigo
o el flam aeri de la posta d'or.

—Ella morir, que no coneix fadiga!
Si tu crudel la has allunyat del cor,
passa al misteri d'una cova antiga,
on de les dees enfonya el tresor.

Allí de nou s'arrea, per ventura:
muda els fermalls, la dolça lligadura,
roses novelles li ofereix l'atzar,
i torna, torna en la blavura immensa,
perquè semblant-te rara coneixença
l'amis de nou i puguis viure encar.

LA MES ALTA

Del cel em peixen les rosades blanques,
l'oreig que em besa no es jamai estanc
i veig l'aua primer que mes germanes:
só la fulla mes alta d'un pollanc.

Però si visc de gracies sobiranes
de mes germanes he trait la sanc,
i em son les seves joies tant llunyanes
com la frisança d'un bell astre blanc..
Oh vell Destí, soberguejanta em feres!
Mes a les ratxes tardorals primeres,
caigui del cim de mon etern Abril,
vegi el fullam tot plè de melodia
i cada giravolt de ma agonía
sigui el salut a una germana humil.

LA PROVA

Fuig arborada, amb els cabells extesos;
odia la gentil manyagueria
d'avia, germana, cosinetes, tia;
la faç té plena dels inútils besos.
L'horta la espera. Als magraners encesos
un llambregar de púrpura destria,
i un fasser d'Orient ventallaria
tota la pompa dels amors defesos.
Ell, l'estimat,—oh angoixa primerenca!—
serà d'ulls blaus o negra nit?.. I arrenea
un préssec d'or, beat, que la provoca,
i el mena contra el rostre, decantada...
De son amic hi enseja la besada,
que ell, tindrà un borriçol sobre la boca.

HORA ROMÀNTICA

A R. Rucabado

Al fons de tanta randa de brancatge
el clar de lluna no s'ha mai extès;
el Faune mena a son ubac estatge
la Nimfa d'er amb el cinyell malmès.

Ella ha cridat, poruga del ultratge...
mes quan el faune s'arcinà pel bès
l'aire subtil gemega en el boscatge
i un rou davalla sobre el cor encès.

També a la Nimfa el ventitjol trasmuda:
—Perquè hi cridat? Só dolgament jeguda
i tinc un bès de flames al abast!

Oh dels romàntics delitós abisme! —
Llavors, greu: — El meu romanticisme,
ha dit el Faune, es el tornar me cast.

JOSEP CARNER

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Un monument de les lletres catalanes

Obres completes

de l'Ilm. Sr. Dr. D. Josep Torras i Bages, bisbe de Vich

S'està ja ultimant el primer volum d'aquesta magnífica col·lecció que sortirà a mitjant Febrer. Donades les materies recollides fins ara podem assegurar que l'obra sencera constarà al menys de set volums d'unes quatre centes planes cada un de 22 1/2 x 14 1/2 cms., paper extra i acuradíssima impressió, tal com pertocava a la que es sens dubte l'obra més capdal, mes ferma d'idees, d'orientacions i de ensenyances que de sis sigles ençà s'es escrit, en llengua catalana.

Es tal l'altaresa de mires del sabi bisbe de Vich i tant universal l'aplicació de la seva doctrina lluminosa a tots els problemes més candents de la societat moderna en general, i de l'espanyola i catalana en particular, que estimem necessària la seva lectura a les persones de tots els camps que es preocupen de la cultura i vitalitat catalana.

No essent-nos possible fixar encara el preu global pels qui desitgin suscriure-s'hi, per tal que no sabèm encara del cert els volums que farà, podem dir que els qui s'hi suscriuin per endavant, amb pac a la avençada, tindran, pel preu de la rústega, tota la col·lecció enquadernada luxosament amb tela i rètols daurats.

Hi ha una eurtíssima edició de paper de fil.

D'una traducció catalana del "Genesi"

CAPÍTOL XXVII

Era Esau home de 40 anys, que prenia per mullers Judit, filla de Beerí l'Hetu, i Basemat, filla de Elon l'Hetu. I elles foren la pena del cor per Isaac i Rebeca.

Isaac s'envellí i sos ulls s'afebliren que no hi veia. Crida, doncs, Esau son fill major, i li diu: —Fill meu.

—Vet-me aquí, —li respon.

Diu: —Ja veus que so vell i no sé jo el dia del meu morir. Si ara, doncs, prenes tos estres de caçar, ton buirac i ton arc, i sorties al a foresta i em caçaves una peça, que'm faràs un requisit, com me sab bo, i me'l portaràs i menjaré i aixis abans no em mori et beneirà l'ànima mia.

Rebeca escoltava, de mentres que Isaac parlava amb son fill, i just sortia Esau al defora a caçar una peça per son pare, crida Rebeca son fill Jacob i li diu: —Mira, he oit ton pare parlar amb ton germà Esau i li deia: Porta'm caça i fes-me un requisit, que menjaré i aixis, a la faç de Jahvè, abans no em mori, et beneirà. Ara, doncs, fill meu, escolta ço que't dic i ço que't man: Vas al bestiar i m'agafes dos bells cabridets, que en faré un requisit, com bo li sab, per ton pare i a ton pare ho portaràs i en menjarà i aixis ell, abans no's mori, et beneirà.

I respon Jacob a sa mare Rebeca: —Si, però mon germà Esau es home pilós i jo home llis i si'l pare em palpa, no sta jo a sos ulls com qui escarneix i no aduigui jo sobre meu maledicció i no benedicció.

I sa mare, per tota resposta li fa: —Damunt mi aquesta maledicció, fill meu. Creu ço que't dic: Ves i porta.

Va, doncs, a cercar-ho i ho porta a sa mare. I ja en fa sa mare el requisit, com bo li sabia a son pare. I pren Rebeca les vestidures d'Esau son fill major, les bones, que ella les tenia a casa, i les posa a son fill petit Jacob; després amb les pells dels cabridets, li embolca les mans i les llisors del coll i dona a son fill Jacob, a la mà, el requisit i el pa que havia fet. I entra ell a son pare i diu: —Mon pare.

—Vet-me aquí, fa ell. Qui ets tu, fill?

Respon Jacob a son pare: —So Esau, el teu primogènit. He fet ço que em manares. Lleva't, doncs, i seu, que menjaràs de la meva caça, per tal que em beneixi la teva ànima.

I fa Isaac a son fill: —Com tantost n'has trobada, fill meu?

Diu: —Oh, es que Jahvè, ton Deu, me l'ha feta venir al devant.

Llavors Isaac diu a Jacob: —Si t'atancaves, que et palparia, fill meu, avenir si ets o no el meu fill Esau.

Jacob s'atança a son pare. I Isaac, tot palplant-lo, deia:

La veu, veu es de Jacob

Mes les mans, mans son d'Esau.

I poc el conegué, car eren les seues mans, com les mans de son germà Esau, piloses.

I aixis es com el beneí. Diu: —Tu ets mon fill Esau?

Respon ell: —Jo.

Diu: —Porta, doncs, que menjaré de la caça de mon fill i et beneirà l'ànima mia. I l'hi porta i menjà. I li posà vi i begué. I acabat, li diu Isaac son pare: —Atança't, fill meu, i besa'm. Ell s'atança i el besà. I amb la olor com senti de ses vestidures així el beneia, dient:

Cert, la olor de mon fill!

Com la olor de la foresta

Que Jahvè ha beneit.

Deu te do de la rosada del cel

I de la grassor de la terra:

Forment i most en abundor.

Pobles te serveixin,

I nacions se't ajupin.

Sies senyor de tos germans

Corbin-se a tu els fills de ta mare.

Qui't maleirà, maleit sia!

Qui't beneirà, beneit serà!

Mes vetaquí que tantost Isaac acabava de beneir Jacob i just sortia Jacob de la presència de son pare Isaac, son germà Esau arribava del seu caçar. I també ell arranja un requisit i se'n entra a son pare. I diu a son pare: —Alçaria's, mon pare, i menjarà de la caça de son fill per tal que'm beneixi la teva ànima?

Isaac son pare li diu: —Qui ets tu?

Diu: —So el teu fill, el teu primogènit, Esau.

I esbalei's Isaac tot ell de fort esbaleiment i diu: —Qui doncs es estat qui caça agafava i me l'ha portada, i jo, innocent, abans tu venir, n'he menjat i l'he beneit... i beneit serà!

Esau, en oint les paraules de son pare, udolà de gros udol i amb amargor de l'ànima diu a son pare: —Beneix-me també a mi, pare meu!

Diu: —Ton germà, de frau, es vingut i t'ha presa la benedicció.

Respon ell: —Oh, bé es diu ell Jacob de nom, que m'ha suplantat segona volta; ma primogenia em prenia i vetaquí, ara em pren la benedicció. Per ventura diu, benedicció per mi no has reservada?

Isaac respon a Esau i diu: —Vetaquí,

senyor damunt teu l'he posat; tots sos germans li he donat per servents; de forment i most l'he proveit. Per tu, doncs, ara, que faria, fill meu?

I respon Esau a son pare: —Per ventura no més una benedicció tens tu, mon pare? Beneix-me també a mi, pare meu! I rompé Esau el senglot i plorà. I Isaac, son pare, açò li diu per tota resposta: —Vet aquí:

Lluny de la terra grassa serà ton sojorn.
Lluny de la rosada del cel, endalt.
De ton glavi hauràs de viure,
De ton germà seràs esclau.
Mes vindrà que tu estrevaràs
I son jou de ton coll esbatràs.

I duia Esau mala sang a Jacob per la benedicció amb que'l beneí son pare. I deia Esau en son cor: —Tantost els dies del plany vinguin per mon pare, jo mataré mon germà Jacob. I com fessin noves a Rebeca de les paraules de son fill major Esau, tramet ella i crida a son fill menor Jacob i li diu:

—Mira, ton germà Esau glateix matarte. Ara, doncs, fill meu, escolta ço que't dic: Alça't, fuig-te'n a Laban el meu germà, devès Haran, i estiga't amb ell un quant de temps, fins a tant que es reposi la ira de ton germà, fins a tant que a ton germà li passi la furia contra de tu i oblidi ço que li has fet. Llavors enviaré i d'allí t'amenaré. Perquè de vosaltres dos, en un dia, seria jo orbada?

Diu llavors Rebeca a Isaac: —Lança so de viure a causa de les filles de Het. Si Jacob pren muller de les filles de Het, com aquestes, de la contrada, per mi, qué el viure?

FREDERIC CLASCAR, Pbre.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, i a nostra Administració.

El millor Cafè es el torrefacte de La Estrella - Carme, (Davant de Betlèm).

Contra la simplicitat

Divagacions

No hi ha res al món que venci el prestigi del misteri. L'home no té fe en la ciència sino en l'ignot, en l'incomprensible, en el desconegut. Les fraus i les creences més estúpides prosperen arreu arreu, i més encara a certs països com Alemanya i els Estats Units que al nostre, tal volta perquè aquí la gent no s'informa de les coses, però també perquè l'erudició, quan topa en cervells infecunds, no condueix a un raciocini millor, sino que fa presumptuosos i fanàtics. Poques coses són tan difícils i exigeixen més consciència que l'art de guarir, però en cap ocasió com estant malalts, es mostren els homes tan disposats a acceptar les prescripcions de l'ignorància. La quarta pàgina dels diaris conté un tresor, la manera de saber l'avenir, la manera de guarir la tisis, el reumatisme, el cranc... Sembla impossible que pugui pendre per veres tantes mentides un pobre diable que es pensa ésser un home civilitzat.

I el cert és que la Medicina no és de la senzillesa que molts se figuren. A un bon metge li cal ciència suficient i li cal una crítica subtil. Per saber de que pateix una persona, no basta dir un nom, tifus, pulmonia... Davant d'un malalt se poden comprovar un cert nombre de fenòmens morbosos de naturalesa diversa; però és necessari comprendre'ls i per comprendre'ls cal estudiar llurs compensacions, cal imaginar el perquè de llur ésser i reconstruir el procés tal com realment és estat; sols després d'aquesta investigació, sols llavors es dirà en veritat que's coneix la dolència. Tot aquest treball és treball de raó i és precisament el que sobre tot distingeix a un metge de l'altre. Ningú dubtarà que un metge necessita saber observar amb exactitud els fets patològics d'una part i de l'altra una base de cultura per llur interpretació; això és indubtable, però també és indubtable que necessita la facultat de fondre-ho tot en un judici sintètic verader. L'ull mèdic consisteix propiament en aquesta facultat sintètica.

Mai s'arriba a una síntesi feconda sense una crítica refinada; per això té tanta importància en Medicina l'educació del esperit crític. En les ciències positives les descobertes, les adquisicions noves, solen suposar un treball preliminar de purificació, mes en Medicina d'un mode particular és de greu necessitat el dubtar de tot, el criticar-ho tot abans de creure. Els problemes mèdics són massa complexos per caminar una passa sense

una disciplina racional rigurosíssima. La norma del metge ha d'ésser que tot el que s'afirma o sembla verader, pot ésser fals. La crítica no serà per ventura la qualitat més alta de l'intel·ligència, però sí la fonamental perquè és el millor preventiu de l'error.

La gent sent atracció per l'empirisme no solament per amor al misteri sinó també per simplicitat d'esperit. És freqüent el considerar la Medicina com un prestatge amb tantes divisions; cada divisió conté una malaltia i son remei. Llàstima que no sia veradera una cogitació tant ingenua! Desgraciadament per curar un desordre orgànic és precis conèixer la qualitat del desordre i més encara les condicions de la seva presència en aquell cas. Sempre el *perquè*.

Una persona sofreix de neurastenia, per exemple. Què vol dir aquesta paraula? vol dir que son cervell està gastat, es debilita. Basta saber això? Il·lusió car poc se'n sab de l'intimitat dels elements nerviosos, però si es sab que son indispensables certes condicions per tal que conservin llur integritat estàtica i dinàmica Necessiten una justa quantitat de sanc amb una velocitat i una pressió ni massa debilita ni massa forta, l'absència de substàncies dolentes per la nutrició cel·lular, un treball moderat, períodes de repòs, estímuls oportuns i necessita ademés moltes altres coses. Llavors hi ha més encara; disgusts vivissims o cops al cap produeixen de vegades modificacions profundes al cervell, tant que no retorna a l'estat normal; alguns neurastènics ho son per abusar del alcohol o de la morfina; altres perquè no poden païr, i així podria continuar. És racional, doncs, el pretenir guarir un neurastenic que sofria per l'obsessió d'idees persistents i inoportunes; la gent se'n tem i es figura que tot neurastenic podria guarir de la mateixa manera; vet aquí proclamada l'omnipotència de la psicoteràpia. El prudent estat seria demanar-se perquè hi ha essers tan fàcils a les idees fixes i irraonables. Va bé

sens dubte el persuadir-los que llur idea és errada, mes el mal fonamental radica a llur cervell, sugestionable en excés, i llur cervell romà tal qual era després d'estrapada la obsessió incòmoda. Per això el malalt s'haurà sotmès amb fe al tractament, es creurà guarit però no passa gaire temps i torna a brollar dins de son cap una altra idea fixa; casos així succeeixen amb freqüència. Qui pateix de tals coses les té perquè son cervell és diferent dels normals. El raonament llevarà de moment l'obsessió, però deixa el cervell com abans.

En el camp de les ciències naturals, i la Medicina n'és una, no basta l'amor als fets ni basta tampoc el saber-los observar. Quan més pertinaç és la crítica, quan més insistent i multiplice és el dubte, quan més difícil i agut és el raciocini, més s'allunyen les probabilitats d'errar.

Del treball empíric no se'n pot prescindir; és més, qui estudia un problema experimental ha d'agotar tots els recursos de l'investigació: seria imbecil i criminal parlar diversament en un país com Espanya tan mancat de recerca-dors; cal però sempre proclamar per damunt de tot contra el positivisme grogler el valor suprem de la ment.

JOAN ALZINA I MELIS

ALTES NOVETATS
d'entretemps i hivern
de les més importants fàbriques

Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

Sastria LA EUROPEA

PREU FIXE

Nietzsche i Bergson: un paralel

Lliure-consciència

Havent arribat a aquest Absolut, la duració, aqueix perpètuu continuar, crear i fer, podem demanar-nos, quina és la seva natura? En nosaltres és simplement un tributari del gran corrent de la vida el qual és lliure i creador, i munta sempre més alt en els seus esforços per hebre perfectament llibertat o indeterminació en la matèria. Imagineu un doll flúid pujant al cel i essent rebutat avall per una densa pedregada. Aquesta és en certa manera la imatge de la columna de consciència que Bergson ens mostra precipitant-se al través de la matèria, i trobant-se impedida i retardada per totes bandes així que va avançant, però no res menys reixint en animar vastes porcions d'aqueixa matèria de tal manera que, per una mica, el procés mecànic de la caiguda és actualment detingut i heguda la indeterminació. Aquesta consciència és lliure, és ella mateixa llibertat, però «no pot passar través de la matèria sense assentar-s'hi, sense adaptar-s'hi». «La consciència és distinta del organisme que ella anima, jassia que n'ha d'endurar les vicissituds». En les plantes aqueixa indeterminació dóna origen a la funció clorofil·liana; en els animals, crea el sistema nerviós. Demaneu a Bergson a on porta tot això, i us replica que ningú pot dir-ho. L'avenç creador del corrent de la vida no pot ésser previst. Un ésser, àdhuc amb un infinit de poder de càlcul no assoliria a profetitzar o controlar ço que aquell va a ser, degut a la seva essencial contingència. Digueu a Bergson que hi ha gent que veuen una necessitat, una apariència d'impossibilitat de ser altrament, en el passat, i vos respondrà senzillament, amb una frase de Sir William Hamilton, que «la contingència del futur, és reduïda a la necessitat del passat», però això no prova que el futur sigui susceptible de càlcul o control. Demaneu a Bergson, què és l'home en aquest fluxe el fi del qual no pot ser previst, però el qual, tant lluny com hem observat, sembla revelar un esforç a penetrar la matèria amb la contingència. Ell vos respondrà, que l'home és certament una «fi o un termini» de l'evolució: però de cap manera és la incorporació del ple corrent de la vida. El seu intel·lecte àdhuc està menys en contacte amb la vida real, que no l'instint de l'abella. A fi d'assolir la seva mica de llibertat o indeterminació, moltes coses precioses devien ser jaquides sobre el camí — coses que es trobaràn juntament amb altres tributaris de la vida, i les quals reben un complet desenrotllament en la classe apel·lada dels Himenòpters.

Si desitgeu doncs conèixer la perfecta natura d'aqueixa lliure-consciència que estrevia per penetrar la matèria amb la contingència, és inútil contemplar l'home isolat; heu de conèixer la branca d'aquella que devé manifesta en els Himenòpters. Solament ambdues entremesclades per un esforç de la vostra imaginació, vos donaràn una completa idea, o millor dit, una idea aproximadament adequada, de la lliure-consciència, de la qual nosaltres i els Himenòpters som els representants respectivament més o menys esguerrats. Quina és la bellesa d'aquest pensament? Quina és la valor d'aquesta interpretació de l'evolució, com l'empenta d'un

élan vital, una creadora, indeterminada lliure consciència, animant la mateixa amb la seva energia, però sense cap propòsit, i la natura de la qual podem esbrinar vagament si entremesquem el nostre intel·lecte amb l'instint dels Himenòpters? Per la resposta, referiré el lector al meu paralel.

Segons el meu entendre, la seva metafísica (de Bergson) és religiosa. — A. J. BALFOUR.

Sens dubte ja us heu vosaltres mateixos delineat una comparació, si bé la tasca no és gens ni mica fàcil. Car es qüestió de comparar una metafísica amb una moral, un metafísic amb un moralista. Amb Nietzsche, com heu vist, sou interessats. Les tres quartes parts del vostre temps, per una qüestió pràctica de conducta i moralitat; amb Bergson, gairebé tot el vostre temps se us el emporta la discussió i la enquesta metafísiques. Ara és impossible de dir, «Aquesta ètica és millor que aquella metafísica», o viceversa; essent així que per poder comparar dugues coses cal que tinguin quelcom de comú. Per més que sentiu, doncs, com he demostrat, que una ètica és més vital, més peremptoria que una metafísica, i que per tal Nietzsche naturalment frapa més fort que Bergson el vostre sentit pràctic, encara trobeu que comparar l'obra dels dos no fóra gaire més raonable que comparar — poso per cas — xacolata i agulles de capell. Però hi ha un altre camí fóra d'aquest atzucac, car sempre esteu en llibertat de comparar «tendències». La tendència d'una metafísica i la tendència d'una ètica poden presentar molts punts de comparació; car ambdós revelen certa actitud definida enfront de l'home i del món, i cert desig respecte de l'home i del món.

Supra-consciència

Doncs, en resum, que n'heu tret de la tendència de Nietzsche? Heu vist que, dretament o errada, conclou que el tipus home floreix òptimament allí on les valors i les condicions aristocràtiques prevalen. Heu vist que, jassia que el futur té per ell una relativa contingència, és tantsols contingent en tant que l'home té una elecció de camins, que no hi ha una inexorable necessitat que emmeni l'home en aquest o en aquell camí, sinó que ell és senyor del seu propi fat i aquest és doncs afer de la seva pròpia actuació. Aquesta és saludable, vigoritzant, pràctica, inspiradora. Dóna a l'enquesta de l'ètica una valor més que momentànea, la fa de la més alta importància pel futur. Ens força a guaitar al nostre entorn, a comprendre qui som, què som, quines són les nostres responsabilitats, en fi què es el que hem de fer i caldria que fèssim.

Ara suposem que heu llegit i estudiat Bergson. Suposem no res menys, que, alliberats de l'idealisme romàntic, no heu volgut permetre que el vostre esperit s'adormís entre les suaus, delitoses ambigüitats que fan reposar la pensa imprudent que han trobada, i que heu fermament evitat que les velles, vagues ansies religioses que munten continuament dintre el vostre pit, descobrisin les monjoies que us reconduïxen a l'ideal, al Deu Absolut i a l'antiga fe, en cada equivocació que's redreça a les cantonades

entre llum i tenebres. Què hauren après? Què miraren com la tendència de Bergson?

Hauren après que la vida es un corrent de lliure consciència fluïnt de la Supra-consciència, impedida per la matèria, però esforçant-se per dotar-la de llibertat. Hauren après de menysprear la vostra ment per tal com ella és un fragment tant esguerrat de la lliure-consciència, de la qual la part millor o més vital ha anat als Himenòpters. No estareu ben segurs, que aquella duració, qui és temps, invenció, creació, sigui precisament la mateixa cosa que la lliure-consciència creadora qui anima la matèria i la fa indeterminada; però en tindreu la sospita. En tot cas hauren après que «la consciència és distinta de l'organisme que ella anima, jassia que n'ha d'endurar les vicissituds». Hauren après que «continuament són creades ànimes, les quals, en un cert sentit, pre-existien». I jaquireu l'estudi amb el sentiment que «la tendència» de tot ell és, primer, fer de la matèria un enemic mortal i obstructor de la lliure-consciència, la estofa de que les ànimes són fetes; segon, despreciar i desestimar la ment de l'home i convertir-la en un esguerrat espiritual, subsistent costat per costat amb aquells altres esguerrats espirituals, la formiga i l'abella, i enfront d'un futur que ni coneix ni pot controlar ni se li pot assignar cap fi ni objecte; i terç, omplir-vos d'un cert sentiment de l'inutilitat de tot ell, una certa desesperança impotent en presència de les forces cegues que poden admirar un instant, si voleu, per la llur magnitud, però qui, sense cap fi ni objecte, vos deixen a l'acabar més frets que no abans d'introduir-vos-hi.

Heus-aquí el que sentiríeu si les vostres velles, secretes ansies religioses haguessin sigut curiosament contrastades. I posat que la doctrina fos tota provada fins al cap; posat que fos tota ella veritable, que no contingués ambigüitats de cap mena, ni assercions impetuosos, ni postulats vacil·lants, la vostra depressió és probable que fos perfectament natural i inevitable. Per sort, no obstant, sentiu que aquesta doctrina, així com altres metafísiques, és no més un punt de vista, i una vegada entrats dintre els errors arguments sobre els quals es fonamenta, la rebutgeu, no ja tal vegada perquè desaproveu una metafísica en principi, sinó perquè sentiu que si ens posem a ser arbitraris i inventius en aquestes matèries, perquè en tot cas no projectar i inventar una ontologia, la tendència de la qual sigui més encoratjadora de l'humanitat, més inclinada a fer més fort i confiat en sí mateix l'home, i qui pugui millor assegurar les darreries sense gitar una taca damunt de la humana ment, i per tal damunt de la veritable font de la mateixa metafísica, i damunt de tota obra humana?

L'embull de possibilitats

No entraré aquí dintre els postulats y fal·lacies sobre els quals es fonamenta la cosmogonia de Bergson. No m'interessa, ara per ara, cap altre cosa que comparar les respectives tendències de Nietzsche y Bergson, i per dur ho plenament a terme, ara he de suposar una munió de circumstàncies distintes de les descrites més amunt. He fet com si haguéssiu entrat dins l'estudi de Bergson, lliures de tot romàntic idealisme, i amb una convenient resistència contra tots aquells vags i misteriosos escrúpols del vostre pit, els quals tendeixen a gitar-vos dintre de ve-

lles supersticions o velles creences, tant aviat com troben un pretext per fer-ho.

Si, no obstant, doneu lliure curs a aquests escrúpols religiosos, si permeteu al vostre intel·lecte vacil·lar pels camins que li han sigut familiars durant centúries, al vostre entorn un veritable embull de possibilitats eixirà d'aquesta filosofia:—la vella hostilitat entre la matèria i l'esperit, entre el còs i l'ànima;—aquella Supra-consciència qui és enfora del vostre món i no obstant se li posa al costat; aquella impotència de l'home, de posar-se cara a cara del seu fat i ensenyorir-s'en, i aquell menyspreu del poder de la seva ment;—aquella consciència—aquella ànima—qui existeix com «distinta del còs» i qui «en un cert sentit pre-existia»;—aquella antiga dificultat que Mr. Balfour així mateix fa remarcar, és a saber: «els mals i els defectes (les particularitats de la matèria en la filosofia de Bergson) contra els quals el Creador (la Supra-consciència en la filosofia de Bergson) mou guerra, són mals i defectes en un món que ell mateix ha creat»—totes aqueixes coses vos semblarien meravellosos paral·lels, meravelloses confirmacions d'antiquíssims, familiars articles de fe; i l'home auto-confiant de Nietzsche, conscient del seu poder, creient en sí mateix, en el còs i en el món, i mirant no amb esperança o amb oració, sinó amb senyoria i auto-senyoria, a un futur qui serà la seva pròpia obra, s'aixecarà davant de vosaltres, no solament com un contrast, però com una contradicció, no solament com una poderosa alternativa, però com un esquema de la vida totalment diferent, aquelles mateixes coses qui, vestides aquí amb una fraseologia nova, arrenquen encara de l'antiquíssima fe que Nietzsche ens presentava com menant a un descendent en la línia de la vida.

Això sembla agotar totes les possibilitats que tenim de fer un paral·lel. Però encara hi han altres matèries qui demanen un aclariment; car estic cert, que al casual lector poden ocórrer-se-li més punts de comú en les dugues filosofies, que el tret original del «fluxe» d'Heràclit. (1) Bergson contrasta la biologia mecanística—i així mateix Nietzsche. (2) Bergson defensa l'instint com element del coneixement—i així mateix Nietzsche. (3) Bergson contrasta la ciència—i així mateix Nietzsche en manta ocasió. Aquestes ressemblances, són, no obstant, més aparents que reals.

Les diferències

(1) Bergson prova fins a on pot l'existència d'una lliure consciència qui anima i crea continuament les formes de la matèria. Li és, doncs, urgent desacreditar la interpretació mecanística. Nietzsche, per altra banda, s'empra de demostrar que les valors aristocràtiques menen al tipus excels d'home,

i que l'home floreix òptimament sota les condicions creades per aitals valors. No descredita, doncs, en conjunt, la interpretació mecanística, sinó que la nega solament on fóra massa general, i llençaria el dubte sobre l'activa senyoria de l'organisme damunt del qui l'envolta, la qual mena ultimament a l'actitud aristocràtica de l'home. Això és quelcom molt diferent de l'escomesa de Bergson contra la interpretació mecanística.

(2) Bergson argüeix que l'instint és una virtut de la lliure-consciència, la qual perdérem edats endarrera per alguna cantonada del curs del Devenir. En la seva opinió és el complement de l'intel·lecte—ambdós juntament fent acabada la consciència original. Nietzsche, amb la seva fe en el còs, mira aquest i les seves tendències, be sanes o insanes, com el primer factor en la determinació del caràcter. Aqueixes tendències del còs, curosament educades i fornides, o menyspreativament ignorades i dissipades de generació en generació, constitueixen la «grossa sagacitat» o instint, del qual la «petita sagacitat» o esperit no és res més que un instrument. Ell regoneix la perduda del perfecte instint, la qual és aparent avui dia en el món humà, però la atribueix als canvis constants, la inestabilitat, les mesaliances i el mal ensenyament que la moderna anarquia i la manca de tradició han portat.

(3) Bergson combat la ciència per tal com

és funció de l'intel·lecte humà, el qual, en la seva opinió, com ja hem vist, és imperfecte, i pot tractar satisfactoriament només que amb la matèria morta o inorgànica, i no amb la vida. Nietzsche, per altra banda, considera la ciència com la més franca i més modesta força del dia present. Tot el que sosté és, que fretura guà i direcció. La ciència no guiada de perfectes valors, o d'un gran esquema de la vida, o una ciència qui pretingui establir valuacions, d'acord ella mateixa amb el seu propi mètode empíric i impositiu, devé, segons Nietzsche, imperfecta i àdhuc perniciososa.

Potser la superficial similitud de les actituds de Nietzsche i Bergson en aquestes matèries, han engendrat la creença, que els llurs punts de vista eren iguals. De fet, tal com ara estan, es dir, en formes—una ètica i una metafísica—gairebé impossibles de comparar, salvant per precedents, la diferència entre ells dos se fa més palesa, com més profunditzen les llurs obres. Quan Bergson, però, arribi a escriure la seva ètica, la qual cosa pot ser qualsevol dia, goso profetitzar que la diferència fonamental que he pogut tant sols apuntar més amunt, es revelarà en tota aquella aguda distinció de la qual jo mateix soc conscient, i al costat de la qual aquell remot tret comú qui brolla d'Heràclit, semblarà esvaïr-se en una gairebé completa insignificància.

A. M. L.

Exposició de pintures al Faianç Català

Joan Colom

Vetaquí una de les primeres figures del gran moviment pictòric català d'avui. En Joan Colom, home de vida austera, caràcter de presentació dura, ferm en les opinions i dolç i transigent en la conversa tirada, nasqué a Arenys de Mar.

Destinat pels seus pares al comerç, volgué intentar, als primers anys de la seva joventut, una empresa màxima per recollir cabdal necessari per poder-se dar a la pintura en còs i ànima, però no havent nascut pels negocis, resolgué reduir-se a pintar amb la modesta pensió amb que conta, lo qual li permet dar-se a la pintura amb ànima, però no amb còs. Feu algun que altre viatge a França, a on va estudiar i admirar amb sens igual passió, la pintura moderna d'aquelles encontrades, proposant-se seguir el meravellós camí que feien els pintors que les habiten.

En Joan Colom, contemplant la naturalesa ja havia entrevist la llum que els france-

sos van agafar amb llurs teles, com el caça dor els aucells, i a l'ovirar-la hi va trobar desseguida el que ell ja coneixia de vista. Des d'aquell dia i hora en Colom va tenir mestres i companys i va posar mans a l'obra, passant a Mallorca a on enlluernat per la llum de l'illa no va planyar's la feina per transportar-la a Barcelona.

Aquest pintor de la llum està dotat de la llum divina; i en ell el *quid* per tantes raons *divinum* hi és a dojo. Si trobéssim una manera de fer comprendre el que és aquest secret inefable de la bellesa, als que no tenen el dò de veure 'l ho faríem de molt bona gana, però ningú pot fer impossibles i menys nosaltres. Ens hem d'aconortar doncs esperant que el públic ens farà el favor si és servit de creure'ns quan li jurem i perjurem que en Colom està dotat d'aquesta essència divina, perquè si no som creguts per la nostra bona cara, no hi ha res a fer.

Al qui no veu aquest *quid*, veritable *quid*

MOSAICOS E F. ESCOFET & C
Ronda San
Pedre .8.
Pavimentos
Unifas
Barcelona

HIGIENE RAZONADA
DE LA BOCA CON LA
CRÈME PARISIENNE
DE L. CHANOT
2 PTAS. TUBO
de venta en las principales
farmacias y perfumerías

divinum indefinible, al dir-li que inonda tals o quals obres artístiques es com si li diguessin Llúcia. Temps passats, davant d'uns preciosos quadros, que representaven cada un d'ells senyores de no igualada formosor, vestides de gran gala, voltades de roses, clavells i altres flors, adornades de joies, degudament escotades, situades, en un paisatge constituït per un sumptuós jardí, amb balustrada de marbre i posades sota'l cel més blau de la terra, vam dir:—No'ns agraden, — a lo qual un gran admirador de les obres, ens va respondre: — Doncs què 'ls agrada a vostès?

Verament, si allò no 'ns agradava no era possible endevinar el que seria del nostre gust; però el mal és que nosaltres tampoc no diem trovar una manera de fer comprendre a aquell gran admirador de les obres el perquè no'ns arrencaven les acostumades paraules d'admiració. L'únic que li podríem dir, era que no posseïen el *quid divinum*.

Els paisatges d'en Colom són forts i durs, amb la duresa tivant de la força, i no contenen més senyores que les roques, més flors que'ls arbres ni més jardins que la potent natura, però tenen el *quid* inefable. Vol dir això que aquesta munió de coses constitueixi l'essència de la bellesa? No, i regoneixem com el primer, que els quadros de que parlàvem ara mateix, amb tot i representar el que representaven, haurien pogut contenir aquesta essència que no's compra ni's ven, i no més és allí on Déu vol; de lo qual se'n segueix, que en Colom no és interessant per la força ni per la tivant duresa ni per les montanyes ni molt menys pels arbres, sinó perquè totes aquestes coses estan plenes fins al cap d'amunt de la flama inexplicable, glòria i honor de la bellesa.

El pintor que ens ocupa és fort per sobre de tot; els seus paisatges són construïts amb fermesa; en ells es nota un treball que no és per dir i una justesa de to, sense contemplacions. Alguna que altre vegada sota aquesta capa brodada de violències s'hi amaga una suavitat sense límits, però també quan el pintor se us presenta suau i tendre endevinem que sota de tantes delícies hi radica la fortalesa, pedra sobre pedra, com els fonaments ben assegurats. Suau o fort, el do natural d'en Colom no abandona mai el mestre que d'una manera segura i decidida demostra p. a. pa, que la bellesa tant pot residir en la suavitat com en la estrebada fortaleza.

Aquest meravellós Colom que vola per la llum se'ns havia presentat fins ara, en les poques exposicions que ha celebrat, tancat i barrat en la gavia de l'estilització, que feta per guardar un aucell de tanta volada, no s'hi havia planyut el ferro i els barrots. L'estil del pintor era dur i ferm com la seva manera de ser i la potent natura quedava engaviada dintre d'ell, enmotllant-se vulgues no vulgues, als estatuts de la visió. No cal dir que seguint la fèrria marca de l'estil havia fet coses de l'altre món, però volador per naturalesa, en l'exposició actual se'ns presenta fora de la gavia.

Tarragona, província plena d'humanitat com ella sola, teïra sense cadenes que respira lliurement la vida amb pompa y majestat, ha sigut per en Colom una escola de realisme vital i de l'hièratic i primitiu ha passat a les acreditades formes de la vida.

Imparcials com el que més, davant de les escoles hièratices o desllimades, hem de regoneixer que el pintor no ha perdut res pel camí que va d'una escola a l'altre. Si hagués seguit l'antic sistema, amb seguretat com

pleta que el seu geni hauria assolit les mateixes o semblants belleses, perquè l'home qui arriba allí on ha arribat ell prova que es el geni el qui enlaira les escoles i no les escoles les qui enliren el geni.

Dotat de la gràcia de comunicar la formosor en Colom presenta al públic una qualitat que el diferencia ben bé de tots els altres pintors catalans i que és l'*objectivitat*. En efecte, aquest Colom missatger de lo diví, ofrena els paisatges com a coses exteriors a l'artista i l'únic que posseïx d'aquest és la vida que els hi dona, però el paisatge resta a la banda de fora, en la regió serena dels objectes, i no fa més que posar per ser pintat i copiat amb riquesa.

El paisatge és melangiós, agre, terrible, quiet o amable, però el Colom que hi vola és indiferent a aquestes passions i si alguna cosa revela del gran artista és que davant d'ell hi ha un home que pinta allunyat dels sentiments que el paisatge inspira i sols atret de la bellesa.

El *quid divinum*, resplendeix sobre totes les condicions, però poques en trobaríem que el fessin ressaltar tant i tant com l'*objectivitat*. Reconeixem que aquesta serena qualitat no pot ser el raser per midar les obres artístiques, però entre dues obres que posseïxin la mateixa quantitat de *quid* i mantinguin la balança en equilibri, al posar-hi l'*objectivitat* com a torna mà vista ni posada, decantarà la balança cap al cantó del plat que la contingui, cosa que passaria al revés amb la *subjectivitat* la qual treuria per al plat a on fos servida com una menja terriblement gustosa.

Es també en Colom, entre els pintors de la terra, l'únic que ha seguit decididament el sistema impressionista, que copia sobre la tela les sensacions de la llum sobre els ulls humans. Ubriagat de claror, fa ressonar els colors com una moneda d'or dringant sobre el marbre i busca amb veritable deliri el moment que les coses es componen amb la llum, com si estessin destinades a desaparèixer hi. En algunes de les obres exposades ho consegueix fins a banejar a copia de resplandència els arbres, les montanyes i el cel amb els seus núvols. Els arbres són jocs de llum que's fonen en la gran claror que baixant del cel s'extén per les montanyes i arriba fins als primers termes, essent la sensació tant brillantment reproduïda que enlluerna l'espectador i porta els objectes a devenir llum pura.

Però aquest conreu del sistema impressionista s'amaina en l'última serie dels quadros que exposa, en els quals els objectes no es fonen en la llum viva, sino que hi mantenen llur valor, com si en Colom acceptant totes les gràcies i aventatges de l'escola impressionista, les apliqués a la pintura de sumptuosa matèria.

D'aquesta aplicació neixen els prodigis que coronen la producció exposada al Faiang Català, entre els que figuren l'obra comprada per l'Utrillo; la qual compra és per si sola la millor crítica que es pot fer de l'exposició.

No 'ns entretindrem a exposar peça per peça les obres que s'exhibeixen perquè el temps ens falta. Les Catedrals, les natures mortes, el boscos i les montanyes que integren la portentosa exhibició d'aquest mestre, marquen i senyalen diferents passos del geni que li ha sigut dat, i a cap de les obres s'hi nota un pas en fals.

Pocs homes dotats per la natura hi deu haver que subjectin la seva facultat nadiua

a un estudi tan acabat dels medis per fer-la pública».

Veïem ben verament que la condició principal d'en Colom no és pas la facilitat; de tal manera que d'aquest pintor se pot dir que ho es tot, menys fàcil.

Tots sabem que una cosa és el geni i un altre la facilitat, com també sabem que si molt sovint van juntes més de quatre vegades van separades i ben separades.

El do natural d'en Colom no va acompanyat d'aquesta facilitat d'expressió que acompanya tants homes sense geni i el treball, la constància, la lluita i l'estudi són els veritables medis de que aquest gran home es val per comunicar el seu do marvellós a les seves incomparables obres. Si les examinem d'aprop veurem el teixit de la brega sense treva del victoriós pintor; i les riqueses que s'hi observen, observarem que són arrencades del propi geni amb totes les lleis de la tècnica.

Es molt freqüent en les teles dels mestres dels nostres dies, entre els que hi figuren homes d'indiscutible mèrit, el deixar les obres per acabar, a causa d'haver-se deturat davant la primera aparició de la bellesa. Aquesta detenció, no la trobem mai en en Colom, perquè aquest mestre resol sempre les seves teles i no deixa ni un detall enlaira. Amb una fermesa que passa de llarg davant del primer resplandor de l'inefable, arriba fins a les últimes conseqüències dels problemes planejats armonitzant i acabant el que molts altres deixarien a mig camí, a causa de tornar-ho hermòs de sobres.

La mà de ferro den Colom no reposa fins que ha assolit l'harmonia que buscava i a la que arriba encara que sigui passant per sobre de les belleses que troba sense buscar.

L'exposició Joan Colom, representa un estudi i un treball que per si sol seria admirable, però que no el podem recomanar de cap manera, perquè molts estudiarien i treballarien, creguts que podrien aconseguir els mateixos resultats i després no voldrien creure, per més que se'ls digués, que allí on ha pujat en Colom només s'hi arriba amb la volada del geni. El gran pintor català ha posat treball allí on els altres posen facilitat, però al cap dé vall tant ell com els altres no hi troben més del que el do natural regala.

Com si aquest do i aquesta voluntat pel treball no fossin res, el Colom la volada del qual seguim amb els ulls, té una intel·ligència de primera classe que ell aplica a la seva professió de pintor. Mercès a aquesta qualitat, el seu do i el seu treball s'apliquen a tot el que s'allunya de lo vulgar i les seves visions ja prou lluminoses de sí mateixes contenen de més a més la llum de l'intel·ligència humana que no s'ha de fondre ni confondre amb la llum pròpia del do natural que té sempre valor independentment dels coneixements i demés mèrits intel·lectuals de l'artista.

Per acabar d'una vegada, direm que els paisatges que l'exposant ha portat de Tarragona senyalen en la carrera artística del mateix i en el moment pictòric català actual una veritable maduresa. Hem sentit l'opinió autoritzada de les persones competents en aquesta matèria i totes deien el mateix: Catalunya està en plena i assaonada producció artística, paraules que nosaltres suscriuríem a ulls clucs.

Un públic numerós visita les galeries del Faiang Català, havent sigut adquirides moltes de les obres exposades; lo qual prova que el famós moviment pictòric català actual

no està solament madur en l'ànima dels artistes i dels crítics, sinó en la del públic, qui es llença cada dia més a l'admiració per les veritables obres d'art, allunyant-se de les falses belleses que fins avui els vells artistes catalans havien encolomat als catalans incautes, els quals no havent conegut les resplendors del art únic i etern no sabien el que compraven i omplien les parets de la sumptuosa llar, amb quadros que eren segons paraules del difunt pintor Nonell, diplomes de bestiesa firmats pel mateix autor de l'obra.

Rebi «Les Arts i els Artistes» organitzadora de l'exposició Joan Colom, la nostra més coral enhorabona per l'èxit obtingut. Aques-

ta heròica entitat que s'ha emprés la restauració de la divina bellesa a la nostra pàtria, pot llençar un crit de victòria i els membres que la formen, soldats del terrible i constant Ivo Pascual que vetlla sempre, podem batejar amb el nom de *Colom* una de les més sorolloses batalles guanyades a l'enemic, que recula espantat i a la desbandada.

Barcelona es va adonant de l'excelsitud dels seus artistes i aviat se sabrà que Catalunya posseeix una veritable cohort d'homes qui amb el pinzell li pintaran una fama universal i eterna.

FRANCESC PUJOLS

De l'ús de l'imaginació en filosofia; de les concepcions simbòliques dels sistemes, i en què la filosofia és art

Creiem de gran oportunitat la publicació d'aquest diafaníssim estudi d'Ollé-Laprune, un dels més elegants mestres d'una filosofia tradicional renovellada; conté una reivindicació imaginativa que entre nosaltres és gairebé una afirmació nacional.

Diu en Josep de Maistre, en qualque part, que les constitucions polítiques o les lleis fonamentals escrites no son altre cosa que títols declaratoris de drets anteriors.

Jo em sento temptat de dir que tota ciència és un conjunt de fórmules declaratives de ço qui és. Però en tota ciència, abans de declarar o per declarar ço qui és, es pressent, s'endevina, es representa ço qui va a establir-se, si és possible, per demostració o comprovació; després, ja trobada la fórmula precisa, es fa un nou esforç per depassar-la, es prova de formar-se una idea anticipada de ço qui no és pas en estat d'ésser declarat existent. La fórmula declarativa, en tot ordre de coneixements, és positiva; la concepció endevinatòria, per raó d'ésser una anticipació no pot ésser positiva: és, en certa part, un producte de l'imaginació.

En filosofia, com en tot, la imaginació té aital representació; però, té encara un altre ofici molt més important, car no l'acompleix fora, sino en el cor mateix de la ciència. Abans d'examinar allò que són en filosofia les hipòtesis, les grans síntesis, els sistemes, en una paraula, tot allò que hi ha de perillós i aventurat

en les especulacions metafísiques, estudiem la part de l'imaginació en açò que la filosofia té de postiu.

Es restringeix massa sovint l'imaginació únicament a concepcions d'ordre sensible. Tot allò qui és un fenomen és imaginable, i fenomen no és pas tan sols allò qui és accessible als sentits, és tot allò qui dura, és a dir, tot allò qui té una durada successiva. En una paraula, no és pas tan sols propiament fenomen i per tant imaginable, ço qui hi ha en l'espai: ho és així mateix ço qui hi ha en el temps.

Dés quetè lloc una successió d'instants hi ha moviment, no desplaçament en l'espai, sino desplaçament en el temps; hi ha en el sí de ço qui dura, qualque cosa de divers i qualque cosa una, un seguit coherent i continuu de punts distints els uns dels altres, aquest, l'altre; i entre l'un i l'altre un lloc.

Es aquest mescla del *divers* y del *mateix* ço qui constitueix el propi caràcter del moviment, i de tot ço qui és tal, pot haver-n'hi *imatge*.

L'acte, com a tal, escapa a l'imaginació: és indivisible. L'ésser, com a tal, escapa a l'imaginació: és indivisible. L'ésser, prè en sí, no comporta ni passat, ni futur, car ésser, en sí, no és esdevenir. Esdevenir és una disminució d'ésser. L'acte que dura no és un acte senzill, és una pluralitat, una successió

d'actes. L'ésser qui dura és l'ésser qui sdevé; és l'ésser qui comença i es desenrotlla; és, per tant, l'ésser qui en lloc de tenir tota sa vida reunida en un, concentrada en un punt únic, és progressivament ço qui pot o vol ésser. I heus aquí com de l'acte i de l'ésser n'és possible qualque imatge.

Allavors hi ha un ús de l'imaginació en metafísica, car hi ha una imaginació racional. Anomeno imaginació racional a la qui treballa en el domini de la raó, sobre l'objecte mateix de la raó, i sota la inspiració de la raó, per la raó.

Es certament la qui acompanya i percep les percepcions de la consciència. L'*interior*, propiament dit, es l'acte; però l'acte en un ésser successiu dona lloc a fenòmens; succeeix que en el moment que l'acte és percebut, i amb l'acte i en l'acte, l'ésser qui promou, aqueixa consciència de la realitat present, s'acompanya de la percepció d'una diversitat i d'una successió, i tal percepció té la seva imatge. L'imaginació pot representar-se així mateix la vida interior. Fins aquí no hi posa res que ja no hi sigui. Però té el poder, en l'absència de les percepcions, de reproduir ço qui ja no hi és. I allavors pot modificar i variar les circumstàncies a gratscient; l'imaginació disposa, coordina, agència aquèixos moviments físics i compon així mateix una mena de drama—què dic? un veritable drama, car tots els altres son fets sobre el tipus d'aquell. Els esdeveniments exteriors venen a mesclar-se a aqueixos esdeveniments interiors, i encare venen a complicar-los, però, en sí mateixos, a l'arribar a l'estat de pensaments i sentiments, aquestos tenen per llur multiplicitat, per llur continuació, per llur successió, una virtut dramàtica; és l'exterior qui, en realitat, és concebut amb llur imitació, car l'exterior no afecta al drama, no entra en ell més que a condició de retenir quelcom de l'acte, i en ço qui és exterior i accessible als sentits com podem trobar-hi l'acte, si la consciència d'acció no'n donés la primitiva viventa idea?

L'imaginació ha arrelat de certa manera en l'acte mateix. Es veritat que l'acte en sí li escapa; però és precisament l'imaginació ço qui permet nomenar-lo, i al nomenar-lo, aquella el

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

== Totes les tardes Tè-concert ==
Souper-concert a la sortida dels teatres
RESTAURANT

MENÚ DESDE 5 PESSETES

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

subjecta a ses propies lleis: hi introdueix una multiplicitat, una diversitat que el fan representable, àdhuc sensible. Tot nom és un *simbol*. Considerem-ho més d'aprop i veurem que ço qui és *simbòlic* és el concepte mateix de tot allò qui és veritablement *interior*, i

que el concepte de ço qui és *superior* i *trascendent* és no tant sols *simbòlic*, sino també *analògic*. Això val la pena de profunditzar-ho.

OLLÉ.—LAPRUNE.

Acabarà.

Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans

I. Quan l'Institut d'Estudis Catalans va constituir la Secció Filològica, la diversitat de criteris i d'escoles que en la publicació de tota mena de textos catalans s'expressa per les normes ortogràfiques més variades, encara se reflectia en les mateixes publicacions de l'Institut. Cada impremta i cada autor tenia les seves exigències i encara que dues o tres orientacions generals anaven consolidant-se i en part compenetrant-se, no podia preveure's un acord espontani.

La creació de la Secció Filològica d'aquest Institut implicava ja naturalment l'existència d'un centre especialitzat d'estudis que havia d'esdevenir el nucli iniciador dels treballs per a la redacció de normes ortogràfiques comunes a totes les Seccions i per a totes les publicacions de l'Institut, i la Diputació de Barcelona al crear-la li assenyalava ja entre altres aquesta missió enlairada. Un cop enunciat el pensament va imposar-se per si sol: evidentment era possible, en l'estat present de la producció literaria catalana, arribar a la formació de normes ortogràfiques fonamentals que donessin una solució nacionalment acceptable a un nombre de qüestions suficient per a constituir sòlid cos de doctrina.

L'Institut va disposar-se a realitzar aquest treball amb l'intent d'utilitzar-lo en les seves publicacions. El procediment seguit demostra un gran seny, una fe tranquil·la i una ferma perseverància. Elements de les Seccions Històrica i de Ciències s'agregaren als individus de la Secció Filològica per constituir la ponència ortogràfica, i aquesta, partint del programa de qüestions proposat per un dels seus membres de fa molt temps acreditat en aquesta mena d'estudis, començà una llarga i acurada deliberació, acabada amb la publicació d'un primer projecte, deixat per algun temps a nou estudi dels Ponents. Tres redaccions successives foren el resultat dels nous treballs abans que la Ponència presentés les Normes a la deliberació de l'Institut en ple. Un reglament aprovat a propòsit estableix la forma de les votacions

de l'Institut i el temps que haurà de passar de l'una a l'altra.

Les Normes ortogràfiques aquí donades no són totes les que foren posades a deliberació i estudi: són les que després de llargues deliberacions han arribat a obtenir el sufragi favorable dels quatre quintes de membres de l'Institut. El respecte del seny pregón de la nostra llengua i de la seva tradició literaria ha inspirat als membres de l'Institut d'Estudis Catalans els subtils sedaços per on creien que podia passar-ne pura la flor, aixís com la conveniència patriòtica d'afirmar una norma nacional els ha imposat a vegades el sacrifici del propi i personal criteri.

II. En la recerca dels motius fonamentals que permetin fixar cada una de les normes ortogràfiques, se troba el català atret per criteris científics diferents i ben sovint contradictoris. Els segles XIII, XIV, XV i XVI van deixar-nos una tradició literaria de grafies generalment admeses, que foren gràciosa expressió del seny de la nostra llengua, fàcil i constant en els registres i diplomes cancellerescos, un poc més difícil de collir entre les errades i extravagàncies dels escriptors privats. L'origen etimològic de les paraules imposa solucions en la seva transcripció gràfica d'una força científica indiscutible en la nostra i en les altres llengües romàniques. Una tendència natural mou l'home d'estudi a deixar marcats a la paraula escrita els valors fonètics dels sons fins allà on la seva expressió resulta possible.

Cap d'aquests criteris, però, té una valua científica prou gran per a imposar-se sempre que's troba en contradicció amb els altres. La tradició literaria no fou sempre constant i quedà compromesa per una admissió servil de formes estranyes en els segles XVII, XVIII i XIX, sense comptar que existeixen lleis vitals d'evolució de les llengües que impedien avui a qualsevol llengua parlada l'adopció absoluta de formes ortogràfiques corrents a l'Edat Mitja. L'etimologia no sempre és tant precisa com en els mots que vénen del grec o del llatí i

fins en aquests no pot autoritzar la restauració de lletres i formes caigudes en desús, rebutjades per la tradició, contraries a lleis fonètiques ben vives. La solució fonètica és força sovint imperfecta per ser molt més gran el nombre de sons que el de lletres per a representar-los, a més a més de ser causa de pertorbació la lluita entre formes fonètiques dialectals contradictòries.

Els membres de la Ponència ortogràfica de l'Institut i l'Institut en ple han arribat a un compromís entre aquests criteris igualment científics, resolent-se en cada cas per la solució que més els concordava o pel criteri que amb més força pugnava per sostenir-se adins del sistema que del conjunt anava resultant. No han pogut oblidar que, en la lluita entre diferents formes dialectals, la metròpoli té una gran influència en la formació d'una llengua literaria, ni han menyspreat el valor fonètic de certes regions que distingeixen lletres confoses en la pronunciació de Barcelona. No sempre han pogut ni han cregut haver-se de substraure a consideracions sentimentals que neixen de l'actual lluita en la producció literaria.

III. Per això al girar els ulls enrera i considerar el camí que hem fet no podem estar-nos de pensar que en les discussions de l'Institut per la formació d'aquestes normes ortogràfiques s'han registrat en compendi totes les opinions en lluita que's regiren en l'actual producció literaria de Catalunya.

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu
Agent general a Espanya J. ROVIRA
Cortes, 619.-BARCELONA.- (vora del Passeig de Gràcia).

No sols hi han trobat defensors els diferents criteris, sinó els sistemes més generals fins ara. L'ortografia que posava el seu més alt valor en el respecte de les formes tradicionals, la que va començar per l'instauració de grafies més directament fonètiques i ha anat perfeccionant-se amb la restauració de formes corrents en els nostres clàssics, la més radical que no recula davant de la generalització de signes nous i de la supressió de tota mena de lletres mortes, totes hi han tingut ferm defensors que, reduïdes les diferències tècniques, han sostingut la resistència en aquell ordre de raons sentimentals aon se ve a parar algunes vegades en l'adopció d'una sola ortografia.

I si havent-se escoltat tot i sospesat i discutit, ha arribat l'Institut a un conjunt de solucions harmòniques (per què no hauriem d'esperar que servis per a tots els catalans lo que s'ha fet tenint presents tots els criteris i els sistemes generalment coneguts a Catalunya? El que trobi en aquestes normes solucions en contradicció amb el seu pensar, consideri que altres, pensant com ell, s'han trobat davant de raons científiques tant sòlides que abans de consentir-hi ell ja hi han consentit.

Es indubtable que hi ha en aqueixes normes ortogràfiques un seny que va afirmant-se i consolidant-se per si sol entre mig de la més gran diversitat de formes, desde molt abans de crear-se l'Institut, com subsistirà i se consolidarà més encara d'aquí endavant. ¿Perquè havia d'oposar-se ningú que bon català sigui a l'interès vital de la nostra llengua de vestir-se amb formes consagrades i definitives? L'incoherència i la diversitat de normes ortogràfiques posa avui la llengua catalana en condicions d'inferioritat per a triomfar en la concurrència amb les altres llengües romàniques.

Posem-nos tots a escriure el català amb la mateixa ortografia, i haurem augmentat en una mida quasi bé incommensurable la escassa facilitat que avui noté el poble per a apropiat-se'n la seva expressió literaria. ¿Què val davant d'això l'escrúpul d'un criteri filològic, que aixís com aixís ja fou tingut en compte? Ningú podrà considerar-se en perdua a l'abandonar les pobres personals originalitats per adoptar la pompa escrita d'una llengua igualment usada per tots els pobles de llengua catalana.

La *i* asil·làbica darrera de vocal no s'escriurà *y* sinó *i*. Ex.: *aire, daina, raima, empaitar, escairar, remei, rei, reina, meitat, noi, almoïna, boirós, avui, cuina, cuiraca, buïdar, creia, duia, noia, remeiar, baioneta, joïós*.

Quan una *i* àtona precedida de vocal no es asil·làbica o una *i* tònica no accentuada gràfi-

cament va darrera d'una vocal, l'absència del diftong s'indicarà escrivint una dièresi sobre la *i*. Ex.: *reïna, reïnós, raïmet, raim, heroïna, reïx, menyspreï*. Excepcions.

Excepcions. No s'escriurà *ï* sinó *i*: I. Dins les terminacions *-ible, -isme, -ista, -itat*. Ex.: *increïble, egoïsme, panteïsta, tenuïtat*; II. Dins les terminacions dels verbs pertanyents a la tercera conjugació. Exemple: *agraïr, influïr, influiré, influïria, obeïm, obreïu, constituït, constituïda*; III. Darrera dels prefixes *co-* i *re-*. Ex. *coïncidir, reïmpresió*. Però *reïx, reïxi*; IV. Darrera d'una vocal que porta un accent gràfic. Ex.: *continüï, estudiï*.

S' escriurà amb *l* doble (pronunciada *l+l*), no sols els mots com *ca-rre-tel·la, pot-xi-nel·li*, en els quals encara sol pronunciar-se el dit *sò*, sinó en tots els mots erudits que en llatí presenten *ll* (o en grec *λλ*), — mots en els quals la transcripció tradicional catalana *ll* (pron. *l+l*) sol trobar-se reemplaçada per la transcripció castellana *l* senzill; — tals són, entre altres, *allegoria, al·literació, allocució, allotròpic, allucinar, alludir, apellar, bel·licós, cancellar, capillar, cavillació, cèl·lula, circumvallació, collaborar, collapsus, collateral, col·lació, col·lecta, col·lega, col·legi, col·lisió, col·locar, col·loqui, constellació, cristal·lografia, destil·lar, el·lipse, emol·lent, equi·pollent, excellent, expel·lir, fil·loxera, flagellació, fol·lícol, gal·licisme, idil·li, illegal, il·legítim, illès, il·licit, il·limitat, il·luminar, il·lusió, il·lustre, impel·lir, instal·lació, intel·ligent, libèl·lula, malleable, maxillar, melliflu, metallurgia, millèsim, nullitat, oscil·lar, palladi, pallatiu, Pallas, palli, paral·lel, paral·laxe, pollen, Pòllux, pulular, pusillànim, rebel·lió, repel·lir, satèl·lit, sibilla, sillaba, sil·lepsi, sil·logisme, sinallagmàtic, sol·licitar, vacillar, velleïtat*.

Però mentre no es convingui a representar la *l* palatal altrament que amb el símbol *ll* (Ex.: *aquella, aixella, sella*); la *l* doble serà escrita intercalant un punt entre les dues *l*: *carretel·la, potxinell·li, col·legi, intel·ligència, ecètera*.

Davant de *ò, p i m*: s'escriurà constantment *m*. Ex.: *ambre, tomba, ombra, combustible, embenar, imbibició, ample, pàmpol, rompre, compadir, emparar, emplujat, impunit, impiados, commoure, commensurable, commutar, emmalaltir, emmagatzemar, emmirallar, immens, immortal, immediat, immersió, immiscible, imminent, immunde*.

Davant de *f*: s'escriurà per regla general *m*. Ex.: *càmfora, àmfora, èmfasi, linfa, nimfa, triomf, amfibi, amfiteatre, simfonia, emfàtic*. Excepció: Els prefixes *con-*, *en-* i *in-* (que canvien la *n* en *m* davant de *ò, p i m*) conserven la *n* davant de *f*: *confegir, confessar, confiar, confondre, confraria, enfebrat, enfeinat, enfortir, enfosquir, enforçar, enfredorir-se* (però *emfàtic, emfisema, emfragma*), *inflar, infant, infinit, influent*, així com *infern inferior*.

Davant de *n*: s'escriurà *n* o *m* (no *mp*) d'acord amb la pronunciació. Ex.: *ennuvolar-se, ennegrir, connivència, innecessari, innovació, innat; condèmnna, indèmnne, solemnnial, amnnistia columnna, damnnació*.

Davant de *c i t*: s'escriurà *mp* en els mots presos del llatí els quals presenten en aquesta

llengua el nexa *mp*. Ex. *exempció, redempció, assumpció, consumpció, presumpció, exempte, prompte, redemptor, peremptori, sumptuos, presumpuos, consumptiu, contemp·tible*, així com *temptar i compte, comptar* (en francès *compter*), però *contar* = narrar, *re-treure* (en francès *conter*). — En els altres casos, s'escriurà *n*: *ta-car, encarir, encès, encercar, concepte, content, enterbolir, interior, empena*, etc., etc. Excepció: *comte* (cast. *conde*), *femta, impremta*.

En fi de paraula, s'escriurà *tx* dins els pocs mots com *despatx, esquitx*, els derivats dels quals presenten *tx* (*despatxar, esquixar*). En tots els altres cosos s'escriurà *ig* darrera de *a, e, o, u, i* g darrera de *i*. Ex.: *maig, faig, raig, gaig, lleig, bateig, oreig, sacceig, trepig, desig, goig, boig, roig, fuig, pug, enung, rebug*.

Quan, per les regles d'accentuació calgui accentuar gràficament una *a*, una *e* oberta o una *o* oberta, s'emplearà l'accent greu; en els altres casos, s'emplearà l'accent agut.

S'accentuarán els oxítons acabats en vocal tònica o en vocal tònica seguida d'una *s* o d'una *n*. Ex.: *replà, cafè, diré, cosí, allò, carbó, oportú, francès, digués, formós, comprén, encén*. (En canvi: *extens, carbons, infern, animal, animals, sonor, direm, dormim, dreu, dormiu, museu, serzei, remeis*.)

S'accentuarán els paroxítons acabats altrament que en vocal sil·làbica seguida o no d'una *s* o d'una *n*. Ex.: *fàcil, fàcils, dípter, dípters, pròleg, exàmens, anàvem, anàveu, diriem, dirieu*. (En canvi: *paré, parés, casa, cases, cerca, cerques, cequen, savi, savia, savis, savies, moro, moros, ingenu, ingenua, ingenus, ingenues, anessis, anessin, anares, anaren*.)

S'escriurà *g* i no *j* davant de *e, i*. Ex. *gendre, geniva, geografia, ginebreda, girafa, marge, ingenu, gastralgia, sacrilegi, menges, mengivol* (en què la lletra *g* representa el mateix *sò* que la lletra *j* en *jaspi, jove, jura, gorja, menja, menjoteja*); — *aventatge, metge, rellotge, viatgen, viatgin* (en què les lletres *tg* representen el mateix *sò* que les lletres *tj* en *lletja, lletjor, vatja, vatjar*). Excepció. S'escriurà *j* davant de *e*: en els mots *jejunum, jerarquia, jeroglífic, jeure* (forma secundària de *jaure*), *majestat*, en els nexes *-jecc-* i *-jetc-* (Ex.: *objecció, projecció, abjecte, adjectiu, confectura, injectar, trajectoria*) i en el noms propis *Jesús, Jerusalem, Jeremies, Jeroni, Jeová*.

La partícula copulativa provinent de la conjunció llatina *et*, que els antics escrivien normalment *e* (*jo e tu*), serà escrita *i* (*jo i tu*), no *y* (*yo y tu*).

Les plosives finals són representades adés per *g, d, b*, adés per *c, t, p*:

S'admeten la *g, la d, i la b* finals en els mots erudits que en llatí presenten *g, d, b*, (o en grec *γ, δ, β*) (Ex.: *esòfag, pròleg, diftong, àcid, rígid; monosil·lab, verb*) i en els mots populars els ètims dels quals tenen *g, d, b* (o *v*) Ex.: *llarg, de largus, verd de viridis, barb* (de *barbus*) fent-se, però, excepció dels noms que en llatí terminen en *-itudo* (Ex.: *amplitut, beatitut, llat. amplitudo, beatitudo*) i del mots populars en què la plosiva es troba precedida d'una vocal accentuada (Ex.: *humit de humi-*

du, *fret* de *frigidus*), i tenint-se en compte que, en tots el casos, s'escriurà amb *c* i no *g* la primera persona del singular de l'indicatiu present (Ex.: *valc*, *vinc*), Seguint l'ús general, s'admet també la *b* en *cab* (de *cabre*), *sab* (de *saber*), i *reb* (de *rebre*).

En virtut d'aquesta Norma:

I. Darrera de consonant: s'escriurà *g*, *d*, *b* finals o *c*, *t*, *p* finals en el masculí, en el primitiu o en l'indicatiu present, segons que el femení, els derivats o l'infinitiu presenten *g*, *d*, *b* o *c*, *t*, *p*. Ex.: *llarg* fem. *llarga*, der. *llargaria*, *allargar*), *alberg* (*albergar*), *sang*, (*sangonós*, *sangonera*), *fang* (*fanguera*, *fangós*), *oblong* (*oblonga*) però *arc* (*arcada*), *blanc* (*blanca*, *blancor*, *emblanquir*), *blavenc* (*blaveuca*); — *verd* (*verda*, *verdor*), *covard* (*covarda*, *covardia*, *acovardir*), *llard* (*llardós*, *enllardar*), *sord* (*sorda*, *sordejar*) *perd* (*perdre*), però *fort* (*forta*, *enfortir*), *cobert* (*coberta*, *encobertar*), *tort* (*torta*), *surt* (*sortir*); — *verb* (*verbat*), *superb* (*superba*, *ensuperbir*), *zalb* (*balba*), però *esquerp* (*esquerpa*), *colp* (*colpir*).

II. Darrera de vocal no accentuada: Com en el cas anterior; així, *pròdig* (*pròdiga*, *prodigar*), *sacrileg* (*sacrilega*, *sacrilegi*), *catàleg* (*catalogar*), *anàleg* (*anàloga*, *analogia*), *centrífug* (*centrífuga*), *cartilag* (*cartilaginós*), però *intrínsec* (*intrínscica*), *estómac* (*estomacal*), *únic* (*única*); — *àcid*, *àrid*, *àvid*, *càndid*, *esplèndid*, *estúpid*, *fètid*, *insípid*, etc. (*àcida*, *àrida*, etc.), *òxid* (*oxidar*), però *lícit*, *decrèpit*, *inèdit*, *explícit* *insòlit*, *paràsit* etc. (*lícita*, *decrèpita*, etc.), *límit* (*limitar*); — *monosil·lab* (*monosil·làbic*), *hidrófob* (*hidrofoba*, *hidrofobia*) *àrab* (*aràbic*), però *filàntrop* (*filàntropa*, *filantropia*) *príncep* (*príncipat*) — S'exceptuen *buit* i els mots en *-ec* *màneg*, *càrrec*, *tràfec*, *rústec*, *ròneg*, *rèneg*, *feréstec*, *Domenec*.

Darrera de vocal accentuada: S'escriurà sempre *c*, *t*, *p*; així, no solament *sec* (fem. *seca*, der. *assecar* *sequedat*), *ric* (*rica*, *riquesa*), *iní* (*iniqua*, *iniquitat*), sinó *manyac* (*manyaga*, *amanyagar*), *grec* (*grega*), *amic* (*amiga*), *groc* (*gropa*, *gogor*), *feixuc* (*feixuga*), *foc* (*foguera*), *jòc* (*joguina*); no solament *dret* (*dreta*, *dretura*), *nèt* (*nèta*, *netejar*), *petit* (*petita*, *petitesa*) *bat* (*batre*), *permet* (*permetre*), sinó *fat* (*fada*, *fador*), *blat* (*blader*), *fret* (*freda*, *fredor*), *mut* (*muda*), *nebot* (*neboda*, *nebodel*), *paret* (*aparedar*), *set* (*assedegat*), *pensat* (*pensada*), *sentit* (*sentida*) *perdut* (*per-*

duda) *pot* (*poder*), *put* (*pudir*); no solament *drap* (*draper*), *xop* (*xopar*), *Josep* (*Josepet*), sinó *cap* (*cabota*, *acabar*), *cup* (*cubell*), *llop* (*lloba*), *estrep* (*estrebada*). — Excepcions: *demagog*, *pedagog*, *zigzag*, *bulldog*, *sud* i alguns

noms propis com *Alfred*, *David*, *Nemrod*, *Madrid*, *Bagdad*; — les tres persones verbals *cab*, *sab* i *reb*, *adob*, *rob*, *club*, *nabab* i alguns noms propis com *Jacob*, *Job*.

Informació

La mort d'en Moret

La actualitat política d'aquesta setmana ha estat la mort d'en Moret. Es forçosa la clemència amb l'home que acaba de morir; culpem, doncs, exclusivament el seu temps, amb la seva horrible cursileria oratoria, la seva inanitat política, la cançó enfadada d'un patriotisme que es proclamava en tota ocasió, com un rípi, la intriga dels recambions suplintels grans moviments col·lectius, el fetixisme a ulls clucs del llibre d'importació i la conferència d'Ateneu per comptes de la activa capacitat cultural, la dispersió vergonyosa de la voluntat.

L'home que acaba de morir ha tingut la grandesa dels representatius. Perque l'home que pateixi una feblesa individual, es guanya de l'oblit, però el que arriba a sintetitzar la feblesa d'una època per adhesió o silenci de les febleses de tots, pot anomenar-se gran. L'ha fet gran el poder d'atracció, això és, un dò de simpatia, una qualitat morbosa de medium. En Moret fou un home simpàtic a la gent de l'Espanya del seu temps; i encare resten, com una supervivència, homens qui tenen el caràcter d'espanyols de la Espanya d'en Moret; i aquests homens, han de creure que mor amb en Moret ço qui era el fons substancial de la seva Espanya.

Amb ells, es doldran també especialment de la mort d'en Moret, en Maura i els pocs separatistes de Catalunya. En Maura perquè contava amb en Moret per seguir pesant en la política que li escapava; i els pocs separatistes, socis de «grops dinàmics» i altres malures, perquè, si mai dintre el seu cor arribaren a dir: — *Mori Espanya* — era impossible que ho diguessin sino és en el sentit de — *Mori la Espanya d'en Moret!* — la falsa Espanya que, amb en Moret, és morta, ara sentiràn que un motiu de vida se'ls allunya.

Una escola d'art dramàtic

La Diputació provincial ha pensat dotar el Liceu Filarmònic dels elements precisos per crear i fer funcionar l'Escola Catalana d'Art dramàtic, que aquest serà el nom que portarà.

No hi ha encara el programa fet ni els professors senyalats. Podem dir no més, que la direcció anirà a càrrec de l'Adrià Gual i que per l'organització de la nova institució s'ha creat un Patronat format del president i secretari del Conservatori, don Antoni Bastinos i don Rossend Menta, respectivament, del president de la secció de declamació don Josep Cens i dels diputats provincials senyors Bartrina, Durán i Ventosa i Sansalvador.

Hi haurà tres cursos: en el primer es donaràn lliçons musicals i de gimnasia rítmica. S'indica a en Llongueras com a professor d'aquest curs. No cal dir que aquest nom haurà de caure bé.

En el segon curs hi haurà ensenyances del gest, lliçons de declamació, d'indumentaria teòrica i història del teatre.

En el tercer curs s'ensenyarà indumentaria pràctica, conjunts escènics i estudi d'obres completes amb tots els elements de teatre i es reuniran totes les ensenyances de la carrera.

Además de director, en Gual desempenyarà la càtedra de declamació i explicarà l'història mig-èval i del renaixement. L'Ambrós Carrión explicarà el teatre clàssic.

S'indica a en Pompeu Fabra com a professor d'una altra assignatura i a un distingit primer actor com a un altre catedràtic de la nova institució.

RON BACARDI

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La mes important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113

Economia, Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previamente desinfectat. — NOTA: Esmerat i rapid servei tant a la Capital com a fora.

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatats-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no més es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no més son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancias sanitàries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

OBRA NOVA

Lo que debe saber todo Concejal

per
D. FERRAN SANS I BUIGAS
Advocat, Secretari del Ajuntament de Sarrià, Secretari del Primer Congrés Espanyol de Govern municipal,

i
D. JOSEP M.ª TALLADA
Enginyer, Professor de Economia Social a la Escola Provincial d'Arts i Oficis de Barcelona.

Un volum de 452 pàgines, 4'50 pessetes (enquadernat).
Demani's al Centre de Administració Municipal, carrer de la Aduana, 3, entl.: Principals Llibreries i a la Administració de CATALUNYA, Muntaner, 22, baixos.

AGUA

MINERO : MEDICINAL

NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoides, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 643 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach